

Original Article

Network against Network; Designing a Policy Network against Network Corruption in Metropolis Management

Seyed Mostafa Jalili ^{1*}, Gholamreza Kazemian ²

1. Assistant Professor, Faculty of Governance, University of Tehran, Tehran, Iran (*Corresponding Author).

s.mostafajalili@ut.ac.ir

2. Associate Professor, Department of Urban Management, Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Kazemian@atu.ac.ir

Received: Feb. 13, 2024; Revised: May. 20, 2024; Accepted: Jun. 4, 2024

DOI: [10.48308/jpap.2024.234740.1376](https://doi.org/10.48308/jpap.2024.234740.1376)

Abstract

Purpose: The global challenge of tackling corruption is a key concern for governments worldwide, irrespective of their developmental stage. It is a misconception to believe that corruption is limited to specific nations. Corruption, in its various manifestations, can inflict harm at different levels, from individuals to entire systems. It can establish intricate networks and exacerbate its institutional impact. Effectively addressing corruption demands a high level of intelligence, coherence, and precision in theoretical, analytical, and operational approaches. This article delves into the issue of network corruption and aims to develop a policy framework to combat corruption within metropolitan management networks and gardens. It underscores the universal nature of corruption and the need for a well-crafted strategy to combat it comprehensively.

Design/ methodology/ approach: The article's methodology is qualitative and follows constructivist grounded theory. This theory, part of the second generation of grounded theories, offers more flexible and collaborative guiding principles to researchers compared to the first generation (such as Strauss and Glaser's approaches). The coding process in this methodology involves four key stages: initial, focused, axial, and theoretical coding. In this study, a semi-structured, in-depth interview was conducted with 20 participants from five main groups. Four coding stages were utilized, resulting in 465 initial codes, 196 focused codes, and 41 axial codes. These codes were then integrated into the main categories using the network theoretical coding framework to present the findings. To validate the results, the findings were assessed against the four criteria proposed by Charmaz and reviewed by experts to ensure their validity and reliability.

Research Findings: The research findings regarding the development of a network to address network corruption in gardens encompass three key levels: the institutional-legal and economic aspects of the network; the network's structure, focusing on network types, member characteristics, relationships, obligations, and network performance against corruption; and the power dynamics and benefit distribution mechanisms. A significant discovery highlights the importance of aligning positions in network corruption with those in the anti-corruption network, which theoretically can exert pressure to control and mitigate network corruption effectively.

Limitations & Consequences: The research focuses on the gardens of Tehran metropolis, primarily in the northern regions of the city, within the realm of policy-making in the context of policy formulation during the 1380s and 1390s. Corruption's elusive and intricate nature hinders access to precise and dependable information. Additionally, the study is constrained by its scientific research nature rather than a legal one, which would necessitate accusations and evidence of wrongdoing. Consequently, the research aims to uncover mechanisms without delving into legal implications to avoid potential legal ramifications.

Copyright: © 2024 by the authors. Published by Shahid Beheshti University. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Practical Consequences: The current study introduces a range of proposed policies aimed at garnering interest from decision-makers. Within the policy domain, the focus is on pinpointing deficiencies in garden regulations and offering solutions that accommodate property owners' traditional construction practices. The anti-corruption network is directed towards identifying corrupt structures within gardens, such as gaps, concentrations, corrosive processes, procedures, and spaces. Institutional policy proposals involve activating passive administrative bodies to combat administrative corruption, increasing the risks and exposure of corrupt practices, imposing higher costs on city management officials involved in garden affairs, providing incentives for individuals and organizational support to prevent corruption, and leveraging media and legal resources to combat network corruption. Furthermore, procedural policy recommendations include restricting the avenues for network corruption and impeding its expansion by restructuring administrative processes to deter corruption, implementing case-specific interventions to prevent gardens from being converted into non-garden spaces, and preventing their gradual deterioration or removal.

Innovation or value of the Article: This article has pursued innovations in two areas, which are: the first issue is the development of a network perspective in defining governance issues, especially in the field of corruption and the definition of corruption cycles in metropolitan management, the second aspect involves utilizing the dual nature of anti-network corruption efforts to counter networked corruption, setting up a battle between destructive and constructive networks.

Paper Type: Original Paper

Keywords: Policy Network, Networked Corruption, Network Against Networked Corruption, Gardens, Tehran Metropolis.

How to Cite: Jalili, Seyed Mostafa; kazemian, Gholamreza (2024). Network against Network; Designing a Policy Network against network Corruption in Metropolis Management. *Public Adm Perspect.*, 15(2), 15-37 (In Persian).

مقاله پژوهشی

شبکه در برابر شبکه؛ طراحی شبکه خط‌مشی مقابله با فساد شبکه‌ای در مدیریت کلانشهری

سید مصطفی جلیلی^{۱*}، غلامرضا کاظمیان^۲

۱. استادیار، دانشکده حکمرانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران (*نویسنده مسئول).

s.mostafajalili@ut.ac.ir

۲. دانشیار گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

Kazemian@atu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۲۴، تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۲/۳۱، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۵

DOI: [10.48308/jpap.2024.234740.1376](https://doi.org/10.48308/jpap.2024.234740.1376)

چکیده

هدف: موضوع مواجهه و مقابله موثر با فساد در دستورکار بیشتر دولت‌ها فارغ از میزان توسعه‌یافتگی آن‌هاست و این تلقی که فساد و اشکال مختلف آن تنها در برخی کشورها به چشم می‌خورد، تلقی نادرستی است. فساد، اشکال و انواع گوناگونی در سطوح فسادهای خرد تا فسادهای کلان، شبکه‌ای و سیستمی دارد و به میزانی که ماهیت و اشکال فساد، شبکه‌ای‌تر شده و ابعاد و مقیاس‌های گوناگون به خود بگیرد و جنبه‌های نهادی آن افزون شود، مواجهه و مقابله با آن نیز نیازمند سطح بالاتری از هوشمندی، انسجام و دقت نظرهای نظری، تحلیلی و عملیاتی است. مقاله حاضر نیز به موضوع فساد شبکه‌ای پرداخته و هدف آن، طراحی شبکه خط‌مشی مقابله با فساد شبکه‌ای در مدیریت کلانشهری و در حوزه باغات است.

طراحی / روش‌شناسی / رویکرد: روش‌شناسی مقاله حاضر کیفی و مبتنی بر نظریه زمینه‌ای ساخت‌گرا است. نظریه زمینه‌ای ساخت‌گرا، متعلق به نسل دوم نظریه‌های زمینه‌ای بوده و در این جهت اصول راهنمای منعطف‌تر و مشارکتی‌تری را نسبت به نسل اول (رویکردهای استراوس و گلیسر) پیش روی محقق می‌گشاید. فرایند کدگذاری مبتنی بر این روش‌شناسی در مجموع شامل چهار مرحله کدگذاری اولیه، متمرکز، محوری و نظری می‌شود. در پژوهش حاضر متکی بر این رویکرد با ۲۰ نفر از ۵ گروه اصلی، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و عمیق صورت گرفته است. هر چهار مرحله کدگذاری در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته و در مجموع ۴۶۵ کد اولیه، ۱۹۶ کد متمرکز و ۴۱ کد محوری بر ساخته شده و سپس با استفاده از خانواده کدگذاری نظری شبکه، مقولات اصلی برای ارائه یافته‌ها منسجم شده‌اند. در موضوع اعتباریابی نیز، یافته‌ها از طریق بررسی معیارهای چهارگانه پیشنهادی چارمز و هم‌چنین بررسی مجدد توسط خبرگان بررسی و تضمین اعتبار یافته‌ها صورت گرفت.

یافته‌های پژوهش: یافته‌های پژوهش در زمینه طراحی شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در سه سطح مشتمل بر ابعاد نهادی-قانونی و اقتصاد شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در حوزه باغات، ساختار شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در باغات در ابعاد انواع شبکه‌ها و ماهیت اعضاء، انواع روابط و بده و بستان‌ها و سطح عملکرد شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در باغات در موضوع سازوکار اعمال قدرت و توزیع منافع ارائه شده است. از جمله مهم‌ترین یافته‌ها، ضرورت در نظر گرفتن تناظر یک به یک جایگاه‌ها در فساد شبکه‌ای و شبکه مقابله با آن بوده که از منظر نظری می‌تواند سبب فشار برای کنترل و مهار فساد شبکه‌ای شود.

محدودیت‌ها و پیامدها: محدوده مکانی پژوهش حاضر، باغات کلانشهر تهران (عمدتاً در مناطق پهنه شمالی شهر تهران)، قلمرو دانشی خط‌مشی‌گذاری در محدوده تدوین خط‌مشی‌ها و قلمرو زمانی، دهه‌های ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰ است. ماهیت پنهان و پیچیده فساد، دست‌یابی به اطلاعات دقیق و با اعتبار زیاد را محدود می‌کند. محدودیت دیگر آن است که این پژوهش، جنبه علمی-تحقیقاتی داشته و نه جنبه قضایی که نیاز به اتهام‌زنی و اثبات جرائم دارد. بنابراین این پژوهش صرفاً به طور کلی با هدف کشف سازوکارها بوده تا دعاوی حقوقی در پی نداشته باشد.

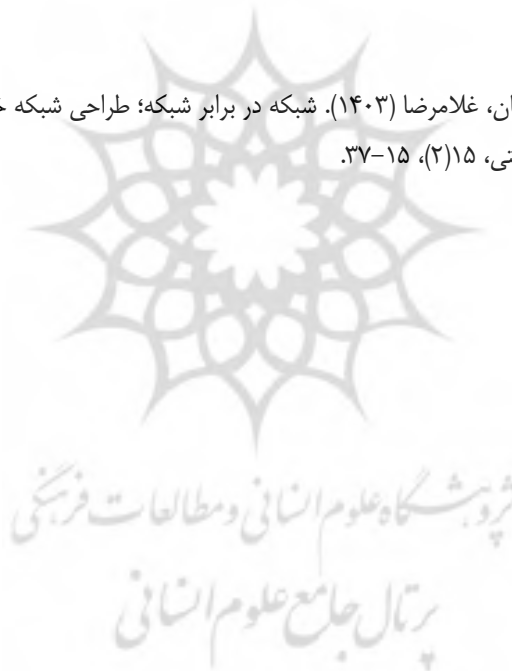
پیامدهای عملی: در پژوهش حاضر، ابتکارهایی در قالب تنوعی از خطمشی‌های پیشنهادی ارائه شده که می‌تواند مورد نظر مسئولان اجرایی باشد. در حوزه خطمشی‌های زمینه‌ای، تمرکز بر شناسایی خلاءها و کاستی‌های قوانین باغات و ارائه راه‌حل‌های متناسب، در نظر گرفتن انتفاع متعارف مالک از ساخت و ساز در ملک خود و تمرکز شبکه مقابله با فساد بر شناسایی ساختارهای فساد زا (خلاءها، تمرکزها، فرآیندها، رویه‌ها و فضاهای فسادزا) در حوزه باغات مدنظر بوده است. در پیشنهادات مرتبط با خطمشی‌های نهادی، فعال کردن بدنه ساکت و منفعل اداری در مواجهه با فساد اداری، افزایش ریسک فساد و خطر افشاء آن برای مفسدان، بالا بردن هزینه‌های فساد برای مقامات مدیریت شهری در پرونده‌های باغات، ارائه مشوق‌های فردی و حمایت سازمانی برای پیشگیری و مقابله با فساد و بهره‌گیری از ظرفیت‌های رسانه‌ای و قانونی مبارزه با فساد شبکه‌ای از موضوعات اساسی به نظر می‌آید و در نهایت در حوزه خطمشی‌های رویه‌ای، محدود کردن زمین بازی فساد شبکه‌ای و ایجاد موانع برای رشد آن با مهندسی مجدد فرآیندهای اداری با هدف جلوگیری و کاهش امکان فساد و مداخله‌های پرونده محور و جلوگیری از تبدیل باغات به غیرباغ و نابود کردن دفعی و یا تدریجی آن‌ها پیشنهاد شده است.

ابتکار یا ارزش مقاله: این مقاله در دو حوزه نوآوری‌هایی را به دنبال داشته است که عبارتند از: موضوع اول، توسعه نگاه شبکه‌ای در تعریف مسائل حکمرانی به ویژه در حوزه فساد و تعریف چرخه‌های فساد در مدیریت کلانشهری بوده و موضوع دوم، بهره‌گیری از دوگان فساد شبکه‌ای - شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای برای ترسیم هم‌آوردی شبکه‌های مخرب و سازنده است.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

کلمات کلیدی: شبکه خطمشی، فساد شبکه‌ای، شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای، باغات، کلانشهر تهران.

استناددهی: جلیلی، سید مصطفی؛ کاظمیان، غلامرضا (۱۴۰۳). شبکه در برابر شبکه؛ طراحی شبکه خطمشی مقابله با فساد شبکه‌ای در مدیریت کلانشهری. چشم‌انداز مدیریت دولتی، ۱۵(۲)، ۱۵-۳۷.

مقدمه

قدمت موضوع فساد و تدابیر حکومت‌ها برای مواجهه با آن به قدمت تشکیل حکومت‌ها بازمی‌گردد و شواهد متعددی از نحوه مواجهه تمدن‌های اولیه با آن وجود دارد، برای مثال در تمدن چین به مأموران اداری علاوه بر حقوق ماهانه، اضافه پرداختی به عنوان حق فساد نکردن^۱ پرداخت می‌شده که عملاً کارایی چندانی نداشته است و یا ابن خلدون در قرن چهارده میلادی معتقد بوده که علت ریشه‌ای فساد، اشتیاق برای زندگی تجملی در میان گروه حاکم بوده است و برای این که هزینه‌های زندگی تجملی به‌دست آید کارگزاران به فعالیت‌های فسادانگیز سوق داده می‌شدند (Klitgaard, 1991:7). با وجود پیشینه طولانی موضوع فساد، گرچه مباحث نظری آن از دهه ۱۹۵۰ میلادی به بعد شکل جدی به خود گرفت اما از دهه ۱۹۷۰ اولین آثار نظری و بررسی‌های تجربی درباره فساد ارائه شد. از این دهه به بعد، موضوع فساد به یکی از اصلی‌ترین دغدغه‌ها در دستور کارهای حکومت‌ها در زمینه حکمرانی و توسعه بدل شد. در این راستا عمده موضوعات نظری، حول چهار محور متمرکز شدند: تعریف، علل بروز، پیامدها و سنجش فساد. همچنین بررسی‌هایی که به زمینه‌های بروز فساد پرداخته و یا گونه‌شناسی از انواع فساد کرده در این چهار دسته قرار می‌گیرند (Fazeli, 2000: 13-14) از زاویه دیگر، موضوعات اصلی در پژوهش‌های فساد عبارتند از: مسئله تعریف فساد؛ علل بروز فساد؛ فساد به عنوان پدیده‌ای فراگیر و سیستمی؛ ابقاء و حضور فساد در جوامع پیشرفته؛ مسائل مالی و نفوذ آن در سیاست؛ پیامدهای فساد و راهبردهای مقابله با فساد؛ مقررات‌گذاری، جلوگیری و اصلاح (Deysine, 1980:447). به طور خلاصه می‌توان گفت، براساس منطق فرآیندی محورهای مطالعاتی فساد عبارتند از: ۱. تعریف فساد و انواع آن؛ ۲. زمینه‌ها و علل بروز، شیوع و ابقاء فساد؛ ۳. سنجش/ارزیابی نوع و میزان فساد؛ ۴. پیامدهای فساد و ۵. منطق، نوع، راهکارها و پیامدهای مبارزه با فساد. پژوهش حاضر تلاش می‌کند تا با تعریف شبکه‌ای از فساد و دنبال کردن منطق، فرآیندها و سازوکارهای فساد شبکه‌ای، شبکه مواجهه موثر با آن را طراحی کند. وجود فساد شبکه‌ای در نظام مدیریت شهری تهران هر چند به دلیل ماهیت پنهان شبکه فساد، به راحتی قابل تشخیص کامل نیست، اما شواهد و پیامدهای آن در عرصه‌های شهری قابل مشاهده است؛ از جمله ساخت و سازهای غیرمجاز و خلاف طرح تفصیلی شهر تهران نظیر ساخت و سازهای صورت گرفته در باغات شهر تهران، بارگذاری‌های بیش از حد کاربری‌های اراضی شهری و مغایر با طرح تفصیلی مناطق شهر تهران نظیر مناطق یک و بیست و دو و ساخت و سازها در اراضی حفاظت شده شهر تهران که در موضوعات یاد شده، به دلیل دربرگیری تنوعی از ذی‌نفعان نشان می‌دهد که فسادهای صورت گرفته در قالب شبکه‌ای از بازیگران مختلف است. در کنار پیامدها و آسیب‌های گسترده فساد برای سیستم مدیریت ملی و محلی یک کشور که ضرورت بررسی این موضوع را ایجاب می‌کند، موضوع دیگر ابعاد و گستره فساد است که می‌تواند در سطوح خرد و کلان صورت بگیرد، اگر فساد در مقیاس خرد صورت بگیرد، در کنار عملکرد کارآمد دستگاه‌های نظارتی و سایر عوامل بازدارنده می‌توان آن را مهار و با آن مبارزه کرد اما در شرایطی که فساد در مقیاس بالاتر از سطح خرد صورت گرفته، دستگاه‌های نظارتی از کارایی کافی بهره نبرند و یا خود بخشی از فساد را تشکیل دهند و از طریق روابطی میان این بخش‌ها، فساد به گونه‌ای شبکه‌ای شکل گیرد، شرایط مهار کردن و مبارزه با آن سخت‌تر، پیچیده‌تر و چند بعدی می‌شود که در این مرحله مواجهه موثر با آن از ضرورت و اهمیت بالاتری برخوردار است. مواجهه موثر با این شبکه، برای جلوگیری از آسیب‌ها و صدمات کلان بیشتر آن به منافع عمومی شهر تهران و ارتقاء کارآمدی و مشروعیت نظام مدیریت شهری تهران از موضوعات اصلی در این نظام به حساب می‌آید.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

ادبیات نظری در موضوع تبیین فساد، ریشه‌های شکل‌گیری، ابعاد و انواع آن به موازات راهبردهای مواجهه و مقابله با آن توسعه پیدا کرده‌اند. با وجود تنوعی از مطالعات مبنایی صورت گرفته در دهه‌های گذشته، همچنان در تألیفات متأخر تلاش می‌شود تا تعریف‌های نو از فساد، ریشه‌ها و ابعاد آن ارائه شود (Li et al. 2024; Picci, 2024; Rose-Ackerman, Palifka, 2016;)

¹ Nourish Incorruptness

Doshi, Ranganathan, 2017; Dikmen, Çiçek, 2023; Arauz et al, 2017; Adam, Fazekas, 2021; Elliott, 2017; Tacconi, Williams, 2020; Oluseye, 2024; Della Porta, 2017; Fisman, Golden, 2017; Holmes, 2015 تعدد تعاریف، پر استفاده‌ترین تعریف از فساد در میان پژوهش‌های گوناگون عبارت است از سوءاستفاده از منابع و مناصب عمومی در جهت نفع شخصی افراد (Liu, 2016, 171-172). با وجود غلبه تصاویر ذهنی از شکل‌گیری و تثبیت فساد در کشورهای فقیر و توسعه نیافته، فساد هم در کشورهای ثروتمند و هم در کشورهای فقیر وجود دارد، اما ماهیت، میزان و پویایی کلی فساد بسیار متفاوت است (Graycar, 2015:88). در طول دهه‌های گذشته، تحقیقات در مورد فساد - به‌ویژه در مورد ارزیابی‌های اقتصادی و آثار زیان‌بار آن سرعت گرفته و فساد به یک نقطه کانونی ثابت در برنامه‌های سیاسی تبدیل شده است (Dimant, Schulte, 2016:54). یکی از حوزه‌های مورد توجه در بررسی فساد، حوزه مطالعات شهری است. فساد در محیط‌های شهری سبب تحلیل رفتن تلاش‌ها برای دستیابی به اهداف توسعه‌ای می‌شود و آثار آن طیفی از نابرابری‌ها و بی‌عدالتی‌های اجتماعی-اقتصادی تا آسیب رساندن به محیط زیست شهری را به دنبال دارد (Williams, Dupuy, 2018). شیوع فساد در زمینه‌های گوناگون مطالعات شهری قابل بحث و بررسی است، اما در حوزه مهندسی و صنعت ساخت و ساز به طور خاص می‌توان اشکال و گستردگی قابل توجهی از انواع فساد را مشاهده کرد. بر اساس یافته‌های پژوهش مروری مونتیرو و دیگران (۲۰۲۲) در موضوع فساد در حوزه صنعت ساخت و ساز، ریشه‌ها و پیامدهای اصلی فساد در این حوزه عبارتند از: رفتار فرهنگی، مشخصه‌های پروژه، قدرت نمایندگان دولتی، فقدان کنترل و مقررات تنبیهی، رقابت ناعادلانه و کیفیت ساخت و ساز و در ادامه موانع مقابله با آن پیچیدگی‌های پروژه‌ها، فقدان اعتماد به نفس سوت‌زنان، فرهنگ فساد، فقدان شفافیت و مقررات تنبیهی (Monteiro et al, 2022:2). پژوهش حاضر نیز متمرکز بر حوزه ساخت و ساز در باغات کلانشهر تهران است، با این وجود برای پیشبرد مقاله نیاز است در ابتدا فساد در انواع آن و به ویژه فساد شبکه‌ای مدنظر این پژوهش تعریف شود. مقایسه میان انواع فساد در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱. تعریف مفهومی انواع فساد

انواع فساد	فساد فردی (Individual) (Corruption)	فساد سازمانی، واحدی یا نهادی (Organizational, unit or institutional) (Corruption)	فساد جمعی یا شبکه‌ای (Collective or network) (Corruption)	فساد سیستمی، سازمان‌یافته یا نهادینه شده (Systemic, Organized or institutionalized) (Corruption)
تعاریف مفهومی	فساد فردی زمانی رخ می‌دهد که کارمند بخش عمومی با سوء استفاده از اختیارات و منابع در دسترس در جهت منافع شخصی خود و بازیگران بیرونی احتمالی تلاش کند.	فساد سازمانی، واحدی یا نهادی زمانی رخ می‌دهد که سوء استفاده از اختیارات، منابع و رویه‌های در دسترس در جهت تأمین منافع یک واحد سازمانی، نهاد و یا کل اعضاء یک سازمان و بازیگران بیرونی احتمالی آن باشد. منافع حاصل از فعالیت فاسد میان اعضاء تقسیم می‌شود.	فساد جمعی یا شبکه‌ای زمانی رخ می‌دهد که شبکه‌ای از بازیگران بخش عمومی، خصوصی و مردمی حول یک فعالیت فاسد تشکیل شود و از منافع فعالیت فاسد سود برند.	فساد سیستمی، سازمان‌یافته یا نهادینه شده، فساد است که خود تبدیل به قاعده و هنجار شده و در این شرایط سلامت اداری یک استثناء تلقی می‌شود. سازمان‌ها و فرآیندهای اصلی دولت به صورت جریان عادی و روال موجود تحت سلطه و مورد استفاده افراد و گروه‌های فاسد قرار می‌گیرد.

ماخذ: kazemian, 2021:107 (برگرفته از Shieh, 2005; Johnston, 1998; Persson et al. 2012)

با توجه به تعریف ارائه شده در جدول ۱، فساد شبکه‌ای را می‌توان شبکه‌ای از بازیگران و بدنه‌ای از نهادها و سازمان‌های دولتی، عمومی، خصوصی و مردمی دانست که حول یک فعالیت فاسد تشکیل شده و اعضاء آن از منافع فعالیت فاسد به بهای از دست دادن خدمات عمومی سود می‌برند، در این شبکه، میان اعضاء، فرآیندهای سود بری و سود رسانی تعریف شده که الزاماً مالی نیست. اعضاء می‌توانند یکدیگر را در قبال عایدی حاصل از فساد مدیون کرده و در زمان‌های بعدی بهره‌برداری مورد نظر خود را داشته باشند، فعالیت فساد می‌تواند زمان مند و با بازیگران محدود صورت گیرد و در نهایت این شبکه می‌تواند به محض پایان یافتن عمل

مفسدانه از بین برود و یا در زمینه‌های دیگر باز تعریف شود (Kazemian,2021:107). در ادامه با مرور مختصری از پژوهش‌ها و اقدامات ملی و بین‌المللی تلاش شده تا تصویری از اقدامات مقابله‌ای با پدیده فساد ارائه شود.

سازمان‌های بین‌المللی نظیر بانک جهانی سال‌هاست به موضوع فساد پرداخته و برای مقابله با آن برنامه‌ریزی کرده‌اند. این سازمان‌ها پس از بررسی‌های متعدد محلی تا بین‌المللی در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای در حال گذار راهبردهای چندگانه برای مقابله با فساد تجویز کرده‌اند.

جدول ۲. راهبردهای پیشنهادی بانک جهانی در مقابله با فساد

راهبردها	راهبردهای پیشنهادی
محاسبه‌پذیری سیاسی	۱. رقابت سیاسی، احزاب سیاسی معتبر/موثق؛ ۲. شفافیت در مالیه احزاب ۳. شفافیت در آراء نمایندگان مجلس؛ ۴. اعلام دارایی‌ها و قواعد تعارض منافع
قواعد نهادی	۱. حوزه قضایی مستقل و موثر؛ ۲. نظارت قانونی ۳. پیگرد قانونی مستقل؛ ۴. تعهد و اجرای قانون
مشارکت جامعه مدنی	۱. آزادی اطلاعات؛ ۲. اطلاع عموم از پیش‌نویس قوانین ۳. نقش و جایگاه رسانه/ سازمان‌های مردم نهاد
بخش خصوصی رقابتی	۱. اصلاح خط‌مشی اقتصادی؛ ۲. ساختاردهی مجدد رقابتی انحصارات ۳. ساده‌سازی قواعد و تنظیمات؛ ۴. شفافیت در دولت‌های شرکتی ۵. اتحادیه‌های تجاری جمعی
مدیریت بخش عمومی	۱. به کارگیری کارگزاران بخش عمومی شایسته و با حقوق کافی ۲. مدیریت بودجه (شمولیت، خزانه‌داری، استخدام و حسابرسی) ۳. استفاده از ابزارهای مالیاتی؛ ۴. ارائه خدمات بخشی ۵. تمرکززدایی همراه با محاسبه‌پذیری

مأخذ: (Zhang, Lavena,2015:xxii)

یکی از پژوهش‌های قابل توجه در موضوع راهبردهای مقابله با فساد توسط دیسچ و همکاران (۲۰۰۹) انجام شده که نویسندگان این مقاله، حدود ۱۵۰ مطالعه در موضوع فساد را مورد بررسی قرار داده‌اند. یافته‌های آنان نشان می‌دهد که پژوهش‌هایی که با موضوع راهبردهای مقابله با فساد تعریف شده بودند، موضوعات ذیل را مد نظر قرار داده‌اند که عبارتند از:

- ابعاد سیاسی و ساختاری (فساد سیستمی): موضوعات در این بخش نظر به چارچوب‌های ملی فراگیر به عنوان مولفه حیاتی برای فهم ماهیت، اندازه و بازتولید اشکال غالب فساد دارد.
- حاکمیت قانون (کنترل و پیگرد قانونی مفسدان): این بخش شامل طیف گسترده بازیگران به عنوان زیرمجموعه اساسی از بخش عمومی است. این موضوع، اشاره به موضوعات پیچیده روابط میان بازیگران، توسعه چارچوب‌هایی که در آن بازیگران فعالیت می‌کنند و توسعه فردی بازیگران می‌شود. این رویکرد تلاش می‌کند تا از تحلیل سیستمی و فرآیندی به سمت مطالعه‌ی سازمانی و فردی حرکت کند.
- مدیریت دولتی و اصلاحات سیستمی (جلوگیری از فساد): این بخش از نظر ساختاری شبیه بخش پیشین است با این تفاوت که کمتر انتزاعی است. در حالی که حاکمیت قانون، مجموعه‌ای از اصول فعالیت بخش عمومی است، مدیریت دولتی ساختارهای اداری هستند که توسط دولت برای انجام تصمیمات سیاسی طرح‌ریزی شده‌اند. در حالی که این بخش نیز همچنان اشاره به ارتباط بین سازمانی و توسعه سازمان‌ها دارد، تمرکز بیشتر بر موضوعات ابزاری و فرآیندی نظیر ابزارها و خط‌مشی‌های مدیریت بودجه عمومی برای مقابله با فساد است.

- استخراج منابع و ارائه خدمات (فساد بخشی): برخی از مطالعات بخشی‌نگر هستند و این فرض را دارند که برخی از جنبه‌های فساد به بهترین وجه زمانی فهم می‌شود که به عنوان عملکرد خود آن بخش در نظر گرفته شود.
- بازیگران غیردولتی (شفافیت و محاسبه‌پذیری): در حالی که چهار دسته بالا بر بازیگران دولتی تمرکز دارند، جامعه مدنی عمدتاً از نقطه نظر شکست حکمرانی دولت محور نگریسته می‌شود به معنای کمبود تقاضای شفافیت و شکست محاسبه‌پذیری بخش عمومی توسط جامعه مدنی. این بخش شامل موضوعات مهم نظیر دسترسی به اطلاعات و نقش رسانه است.
- ظرفیت‌سازی و توسعه سازمانی (توانایی مورد توجه قرار گرفتن فساد): در حالی که رویکردهای قبلی در مبارزه با فساد در مقیاس بزرگتری نگریسته می‌شود، در این بخش ادبیات نظری بیشتر به توسعه ظرفیت به عنوان معیار کلیدی مقابله با فساد تأکید کرده است به ویژه توسعه بازیگران مشخص که نقش مهمی در سیستم محاسبه‌پذیری بخش عمومی دارند (Disch et al, 2009:17-18).

شبکه در برابر شبکه، ...

۲۲ | صفحه

از زاویه دید پراساد و همکاران (۲۰۱۹)، به نظر می‌رسد هر اصلاح فساد باید با سه چالش روبرو شود. اول اینکه، فساد همچنان ادامه دارد، زیرا مردم نیاز دارند در فساد شرکت کنند تا نیازهای خود را برآورده سازند. به این چالش می‌توان چالش منبع گفت. دوم، فساد ادامه دارد زیرا عدم اطمینان در مورد آنچه که یک هدیه به شمار می‌رود و آنچه که یک رشوه نامیده می‌شود وجود داشته و همچنین سردرگمی در مورد آنچه که خصوصی بوده و آنچه که عمومی است وجود دارد. این چالش تعریفی است. و سوم، فساد همچنان به دلیل فشار برای رفتار به گونه‌ای که طبق معیارهای جایگزین اخلاقی در نظر گرفته می‌شود، مانند مراقبت از خویشاوندان فرد یا دفاع از اندیشه‌های نژاد پرستی و ظلم وجود دارد، این یک چالش اخلاقی جایگزین است (Prasad et al, 2019:96). راه‌حل‌هایی که برای مقابله با فساد تدوین شده، طبعاً دارای نقاط قوت و ضعفی است، نقطه قوت آن نگاه همه‌جانبه به موضوع مقابله با فساد است که در آن به طور همزمان بازیگران بخش‌های مختلف دولتی و غیردولتی مشارکت داده می‌شوند، با این حال نقاط ضعف آن در توجه ناکافی به طراحی روابط بین سازمانی و اقتصاد مقابله با فساد در بستر روابط بین‌سازمانی است. به بیان دیگر طراحی شبکه ذی‌نفعان مقابله با فساد یک موضوع محوری است که سوالات متعددی را با خود به همراه دارد اینکه چگونه ذی‌نفعان یکدیگر را پیدا کنند، ماهیت روابط میان آن‌ها چگونه تعریف شود و تداوم یابد، چگونه فساد به شبکه ذی‌نفعان مقابله با فساد رخنه نکرده و خود جزئی از شبکه‌ی فساد نشود و موضوعات متعدد دیگر که نیازمند انجام پژوهش‌های گسترده‌تر است که این پژوهش در همین راستا است. در بررسی پژوهش‌های پیشین به میزانی که جست‌وجوها به محدوده موضوعی و مقیاسی پژوهش حاضر نزدیک‌تر می‌شود، تعداد آن‌ها کمتر می‌شود و کنار هم قرار دادن موضوع فساد شبکه‌ای در مقیاس محلی خود از نوآوری‌های پژوهش حاضر در مقایسه با پژوهش‌های مشابه است، با این حال برخی از پژوهش‌های مرتبط در ادامه آورده شده است.

جدول ۳. بررسی برخی از پژوهش‌های پیشین در حوزه فساد شبکه‌ای

ردیف	عنوان	نوع	محل انتشار	یافته‌ها
۱	فساد شبکه‌ای: زمانی که سرمایه اجتماعی فاسد می‌شود	پایان‌نامه/رساله	دانشگاه وریج آمستردام، ۲۰۱۸	بررسی چگونگی شکل‌گیری فساد در غالب شبکه‌ها و فهم آن در فرآیند ختم‌شدگی‌گذاری
۲	تدوین مدل ختم‌شدگی اداری مبارزه با تمایل به فساد اداری در سطح حکومت محلی: مطالعه موردی شهرداری تهران	پایان‌نامه/رساله	موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی / ۱۳۹۷	۱. اهمیت عوامل سازمانی و عوامل فردی در بروز فساد اداری و تفوق عوامل سازمانی بر فردی ۲. سه عامل شامل «عدم کنترل اداری»، «زیر ساخت‌های فرهنگی موثر در بروز فساد اداری» و «کیفیت پایین تصمیمات موثر بر فساد اداری» به عنوان عوامل موثر در بروز به تمایل به فساد اداری
۳	طراحی الگوی عوامل سازمانی و مدیریتی موثر بر فساد اداری - مالی با آسیب‌شناسی در	پایان‌نامه/رساله	دانشگاه اصفهان/ ۱۳۹۰	در بین عوامل سازمانی، نظام پرداخت، بستر کنترل و نظارت، ارتباطات، جرایم و قوانین فساد، گروه‌های غیررسمی، شفافیت، اطلاع‌رسانی و

پاسخگویی، قوانین و مقررات اداری و عوامل روانی به عنوان ۹ عامل تعیین‌کننده موثر بر فساد اداری-مالی	سازمان‌های دولتی (مطالعه موردی: سازمان‌های دولتی شهرهای اصفهان و زنجان)
فهم فساد در چارچوب فساد سیستمی مبارزه با فساد در چارچوب تنوعی از راه‌حل‌های سیاسی، مدیریتی و فرهنگی	مقاله پژوهشی آژانس همکاری توسعه بین المللی سوئد، ۲۰۰۹
مطالعه تطبیقی نمونه‌های متعدد جهانی در قاره‌های مختلف در موضوع مبارزه با فساد تأکید بر اتخاذ راهبردها و شبکه‌سازی‌های مختلف مبارزه با فساد و دست‌یابی به مهارت‌دریجی فساد در بلند مدت	کتاب انتشارات راتلج، ۲۰۱۵
	رویکردهای مبارزه با فساد؛ مرور ادبیات
	راهبردهای مقابله دولت با فساد؛ رویکرد بین فرهنگی

برخی از نتایج و یافته‌های نظری، روش‌شناختی و کاربردی پژوهش‌های بررسی شده داخلی و خارجی با محوریت مبانی نظری مطرح شده در قسمت‌های پیشین عبارتند از:

- مطرح شدن نظریه و رویکردهای شبکه‌ای به عنوان الگوی جدید مواجهه با مسائل پیچیده بخش عمومی
- تنوع روش‌شناسی‌های کمی و کیفی در بررسی موضوعات شبکه
- ارجحیت عوامل سازمانی بر عوامل فردی در بروز فسادهای اداری
- اهمیت متغیر «شبکه‌ای شدن فساد» در مطالعات حوزه فساد و نشان‌گر بودن شیوع و گستره موضوع فساد
- تمرکز بر گونه‌شناسی فساد سیاسی در مقیاس کلان و فساد اداری در مقیاس خرد در غالب مقالات و کتب خارجی
- ارائه راهکارهایی برای مبارزه با فساد نظیر حاکمیت قانون، پاسخگویی و محاسبه‌پذیری سیاست‌مداران و کارگزاران دولتی، شفافیت در اطلاعات و فرآیندهای تصمیم‌گیری، مشارکت عموم شهروندان در افشاگری فساد نظیر سوت‌زنان.

شبکه‌های بین‌المللی و منطقه‌ای مقابله‌کننده با فساد

یکی از مطالعات متأخر انجام گرفته در حوزه شناسایی شبکه‌های مقابله‌کننده با فساد توسط موسسه یو فور^۱ (۲۰۲۰) در کشور نروژ صورت پذیرفته است. در این پروژه مطالعاتی تلاش شده تا کلیه شبکه‌های بین‌المللی و منطقه‌ای شکل گرفته در مبارزه با فساد شناسایی و چالش‌های آن احصاء شود. به طور کلی شبکه‌های مذکور به دنبال همکاری‌های فرامرزی، ظرفیت‌سازی‌های مشترک، تدوین اصول مشترک، سیاست‌گذاری مشترک و یکنواختی قوانین ملی هستند. در حالی که اطلاعات کافی از عملکرد این شبکه‌ها وجود ندارد اما این نکته حتمی است که اکثر این شبکه‌ها هنوز ظرفیت‌های سیاسی و فنی خود را شکوفا نکرده‌اند. مهم‌ترین نکات شبکه‌های مذکور عبارتند از:

- در طول دو دهه قرن بیست و یکم، نزدیک به دوازده شبکه منطقه‌ای نهادهای مقابله‌کننده با فساد^۲ شکل گرفته که کمابیش فعال هستند.
- ظرفیت‌سازی (به ویژه از طریق یادگیری مشترک در سطح کارکنان فنی) همکاری‌های فرامرزی در کشف و استرداد دارایی‌ها، انتقال تجربیات و بهترین عملکردها و هم‌آهنگ‌سازی قانونی برجسته‌ترین اهداف این شبکه‌ها است.
- مسئله سودمندی شبکه‌ها به سختی قابل پاسخ دادن است زیرا اطلاعات برخط کافی از فعالیت‌های آن‌ها وجود ندارد.

^۱ U4

^۲ Regional Networks

- شبکه‌هایی که دارای دبیرخانه دائمی بوده و از یک پشتیبانی مالی فردی و یا حق عضویت‌ها برخوردار است به نظر پایدارتر از سایر شبکه‌ها هستند. با این وجود پایدارترین شبکه‌ها آن‌هایی هستند که مرتبط و یا متصل به سازمان بین‌المللی و یا منطقه‌ای بوده و از طریق آن تأمین مالی شوند.

- نهادهای مقابله‌کننده با فساد و شبکه‌های آن می‌توانند از نهادهای محاسبه‌پذیری نظیر سازمان بین‌المللی موسسات حسابرسی عالی، سازمان‌های جهانی آن‌ها، فرآیندهای استانداردسازی، اعتبارسنجی، بررسی‌های عمیق برای تقویت عملکرد و استقلال خود الهام بگیرند.

شبکه در برابر شبکه، ...

قاره آفریقا دارای بیشترین تراکم شبکه‌های مقابله با فساد بوده و برخی از کشورها نظیر کنیا، اوگاندا و تانزانیا حداقل در چهار شبکه حضور دارند. به طور کلی شبکه‌های مقابله با فساد یا دارای دبیرخانه ثابت در یک کشور هستند و یا هر ساله یک کشور عضو میزبان سایر کشورها شده و دبیرخانه به آن کشور منتقل می‌شود. برخی از این شبکه‌ها برای اداره خود و انجام برنامه‌ها از کشورهای عضو، حق عضویت سالانه دریافت می‌کنند و برخی دیگر به دلیل تعریف شدن ذیل یک سازمان بین‌المللی از حمایت مالی آن برخوردارند (Schutte, 2020:4-7) لیست شبکه‌های مذکور به همراه تاریخ تأسیس آن‌ها عبارتند از:

- مجمع کشورهای آفریقای جنوبی مقابله‌کننده با فساد^۱ (۲۰۰۱)
- شرکاء اروپایی مقابله با فساد^۲ (۲۰۰۴) و شبکه نقطه تماس مقابله با فساد اروپا^۳ (۲۰۰۸)
- شبکه شکارچیان فساد^۴ (۲۰۰۵)
- مجمع بین‌المللی نهادهای مقابله با فساد^۵ (۲۰۰۶)
- مجمع مقابله با فساد نهادهای کشورهای شرق آفریقا^۶ (۲۰۰۷)
- کشورهای مقابله با فساد جنوب شرقی آسیا^۷ (۲۰۰۸)
- شبکه یکپارچه مقابله با فساد کشورهای عرب^۸ (۲۰۰۸)
- شبکه موسسات ملی مقابله با فساد غرب آفریقا^۹ (۲۰۰۹)
- انجمن نهادهای مقابله با فساد در کشورهای مشترک المنافع آفریقا^{۱۰} (۲۰۱۱)
- انجمن نهادهای آفریقایی مقابله با فساد^{۱۱} (۲۰۱۳)
- شبکه نهادهای مقابله با فساد و موسسات مجری قوانین^{۱۲} (۲۰۱۴)
- شبکه ادارات مجری قانون مقابله با فساد کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب^{۱۳} (۲۰۱۸)
- شبکه نهادهای پیشگیری از فساد شورای اروپا^{۱۴} (۲۰۱۸) (Schutte, 2020:5-6)

¹ Southern African Forum Against Corruption (SAFAC)

² European Partners against Corruption (EPAC)

³ European Contact-Point Network Against Corruption (EACN)

⁴ Corruption Hunter Network

⁵ International Association of Anti-Corruption Authorities (IAACA)

⁶ East African Association of Anti-Corruption Authorities (EAAACA)

⁷ South East Asia Against Corruption (2004)

⁸ Arab Anti-Corruption and Integrity Network (ACINET)

⁹ Network of National Anti-Corruption Institutions in West Africa (NACIWA)

¹⁰ Association of Anti-Corruption Agencies in Commonwealth Africa

¹¹ African Association of Anti-Corruption Authorities (AAACA)

¹² Network of Anti-Corruption Authorities and Law Enforcement Agencies

¹³ Latin American and Caribbean Anti-Corruption Law Enforcement Official's Network (LAC LEN)

¹⁴ Council of Europe's Network of Corruption Prevention Authorities (NCPA)

نکته حائز اهمیت در بررسی این شبکه‌ها غلبه رویکرد مقابله با فساد نسبت به رویکردهای پیشگیرانه است و در عین حال این شبکه‌ها در مقیاس منطقه‌ای و بین‌المللی و غالباً با مشارکت کشورها شکل گرفته‌اند و ضرورت دارد شبکه‌های در مقیاس محلی نیز در مواجهه موثر با فساد شکل گرفته و تداوم یابند که این پژوهش در همین جهت تعریف شده است.

روش‌شناسی

روش‌شناسی این مقاله کیفی و مبتنی بر رویکرد ساخت‌گرایانه^۱ کتی چارمز از نظریه زمینه‌ای است. در پژوهش‌های زمینه‌ای خلاف فرآیند تحقیق خطی و منبعث از نظریه، به جای پیش‌فرض‌های نظری، به داده‌ها و میدان مورد مطالعه رجوع می‌شود. در این دیدگاه، نظریه را نباید بر افراد و سوژه‌ها پیاده کرد، بلکه نظریه از طریق کار روی داده‌ها و در میدان تحقیق کشف می‌شود، افراد مورد مطالعه بر اساس ارتباط آن‌ها با موضوع تحقیق انتخاب می‌شوند و از این نظر انتخاب آن‌ها به منظور تشکیل جامعه آماری از کل جمعیت نیست. در واقع در این روش هدف تقلیل پیچیدگی از طریق تجزیه مسئله به چند متغیر نیست، بلکه هدف افزایش پیچیدگی از طریق افزودن اطلاعات زمینه‌ای به تحلیل است. در این روش فرض می‌شود که محقق باید دانش نظری پیشینی خود را در میدان عمل موقتاً کنار بگذارد (Flick, 2012: 108-109). چارمز نگاهی ساخت‌گرایانه از نظریه زمینه‌ای مبتنی بر پارادایم تفسیری داشته است. وی با فلسفه گلیسر و فرآیند کدگذاری تجویزی استراوس در روش نظریه زمینه‌ای مخالفت کرده بود. در مواجهه با گلیسر، چارمز فلسفه کشف نظریه تلویحی را رد کرده بود و معتقد بود که نظریه‌های زمینه‌ای از طریق مشارکت‌های گذشته و کنونی و تعاملات با مردم، دیدگاه‌ها و اقدامات پژوهشی ساخته می‌شود. در مواجهه با استراوس نیز معتقد بود قواعد روش‌شناسی و پیش‌نیازهای او به شدت تجویزی بوده و چارمز در مقابل، اصول راهنمایی منعطفی را پیشنهاد می‌دهد که سبب مطرح شدن سوالات و تدوین راهبردهایی برای مشخص کردن مسیرهایی که می‌توان رفت، می‌شود (Kenny, Fourie, 2014: 6)

روش نظریه زمینه‌ای مجموعه‌ای از رویه‌های کیفی و نظام‌مند بوده که برای تولید تبیین عام برای یک فرآیند، اقدام و یا تعامل میان افراد استفاده می‌شود. از آنجایی که یک نظریه تبیین روابط احتمالی میان مفاهیم است، نظریه زمینه‌ای، تبیینی است که در زمینه فرآیند، اقدام و یا تعامل، توسعه یافته و بدین منظور داده‌های کیفی جمع‌آوری و تحلیل می‌شوند، بنابراین تبیین بر مبنای تجارب و رویکردهای مشارکت‌کنندگان شکل می‌گیرد (Plano Clark, Creswell, 2015: 297). مشارکت‌کنندگان در این پژوهش عبارت بودند از:

۱. صاحبان باغات (اعم از افراد حقیقی/حقوقی) که ممکن است صاحب یک باغ و یا چندین باغ بوده و خود می‌تواند سازنده باشد.
۲. مطلعین فساد درون و بیرون نهادهای مدیریت شهری که غالباً کارمندان با سابقه هستند و یا سابقه طولانی در مواجهه با نهادهای مدیریت شهری داشته‌اند.
۳. افشاگران فساد و سازمان‌های مردم‌نهاد، پژوهشکده‌ها و اندیشکده‌های متمرکز بر موضوع فساد.
۴. مراجع نظارتی درون و بیرون سازمانی نهادهای مدیریت شهری.
۵. صاحبان نظرات دانشگاهی که در موضوعات فضای سبز و فساد دارای آراء و تألیفاتی هستند.

¹ Constructivist Grounded Theory

جدول ۴. مشخصات مصاحبه‌شوندگان

کد اختصاصی	مصاحبه‌شوندگان	ردیف
A	یکی از افشاگران در حوزه‌های امور قضایی و شهری	۱
B	یکی از بازرسان ویژه سازمان بازرسی شهرداری تهران	۲
C	یکی از روسای سازمان بازرسی شهرداری تهران	۳
D	یکی از کارمندان باسابقه حوزه معماری و شهرسازی شهرداری تهران	۴
E	یکی از کارمندان باسابقه بازرسی سازمان بوستان‌ها و فضای سبز شهر تهران	۵
F	یکی از کارشناسان باسابقه حوزه باغات شورای اسلامی شهر تهران	۶
G	یکی از کارشناسان باسابقه امور فضای سبز شهر تهران	۷
H	یکی از نمایندگان شورای اسلامی شهر تهران در کمیسیون ماده هفت مناطق شمالی شهر تهران	۸
I	یکی از اعضای شورای اسلامی شهر تهران مسئول در امور فضای سبز و محیط‌زیست	۹
J	یکی از افشاگران حوزه فساد شهری	۱۰
K	یکی از فعالین مبارزه با فساد در اندیشکده سیاست‌گذاری دانشگاه امیرکبیر	۱۱
L	یکی از اعضای شورای اسلامی شهر تهران مسئول در حوزه شفافیت و سلامت اداری	۱۲
M	یکی از اساتید دانشگاهی شهرسازی و مشاور در نهادهای مدیریت شهری	۱۳
N	یکی از صاحبان باغات و سازندگان معتبر مناطق شمالی تهران	۱۴
O	یکی از صاحبان باغات و سازندگان معتبر مناطق شمالی تهران	۱۵
P	یکی از اساتید دانشگاهی با بیش از بیست سال سابقه پژوهش در حوزه فساد	۱۶
Q	یکی از صاحبان باغات مناطق شمالی تهران	۱۷
R	یکی از معاونین باسابقه سیستم‌ها و بهبود روش‌های معاونت شهرسازی و معماری شهرداری تهران	۱۸
S	یکی از مشاوران حقوقی اندیشکده شفافیت برای ایران	۱۹
T	یکی از اساتید حوزه شهرسازی و عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت	۲۰

شبکه در برابر
شبکه، ...
۲۶ | صفحه

پژوهش حاضر، ترکیبی از روش‌های انتخاب مشارکت‌کنندگان را مدنظر قرار داده که دو روش اول آن روش‌های عام پژوهش‌های کیفی بوده و روش سوم آن، روش مختص نظریه زمینه‌ای است. بر این اساس، روش‌های انتخاب هدفمند و گلوله برفی در انتخاب مشارکت‌کنندگان پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است. روش انتخاب هدفمند، نوعی انتخاب قابل قبول برای برخی از وضعیت‌های خاص است که در آن یک متخصص بر مبنای هدفی خاص که در ذهن دارد، نمونه‌ها را انتخاب می‌کند. بنابراین پژوهشگر به دنبال افرادی می‌رود که به طور خاص برای پژوهش آگاهی‌بخش هستند. انتخاب بر اساس روش گلوله برفی نیز برای شناسایی و انتخاب موردهایی در شبکه مطلعین مورد استفاده قرار می‌گیرد (Neuman, 2000: 466-470). در این مقاله با اتکاء به روش‌های انتخاب هدفمند، گلوله برفی و در نهایت نمونه‌گیری نظری تا دستیابی به اقباع/کفایت نظری در مجموع با ۲۰ نفر از افراد مطلع مصاحبه صورت گرفت. سوالات مصاحبه در این میان عبارت بودند از:

جدول ۵. سوالات اصلی پژوهش

سوالات اصلی	هدف
زمینه‌های شکل‌گیری و خط‌مشی‌های شبکه مقابله با فساد شبکه‌های کدامند؟ انواع شبکه‌های مقابله با فساد شبکه‌ای چگونه تعریف شود؟ اعضای، انواع روابط و فرآیند سودبری و سودرسانی میان آن‌ها چگونه تعریف شود؟ این شبکه از چه سازوکاری برای پیشبرد خط‌مشی‌های خود می‌تواند استفاده کند؟	طراحی شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در حوزه باغات کلانشهر تهران

در موضوع اعتباریابی پژوهش نیز یافته‌های آن از طریق بررسی معیارهای چهارگانه پیشنهادی چارمز که عبارتند از: باورپذیری، اصالت، انعکاس و سودمندی (Mohammdpour, 2020: 303-304) و همچنین بررسی مجدد توسط خبرگان بررسی و تضمین اعتبار یافته‌ها صورت گرفت.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌ها

فرایند کدگذاری نظریه زمینه‌ای ساخت‌گرا در مجموع شامل چهار مرحله کدگذاری اولیه، متمرکز، محوری و نظری می‌شود (Charmaz, 2014:223-243). در پژوهش حاضر پس از پیاده‌سازی عبارات کلیدی مصاحبه‌ها تلاش شده تا در مرحله کدگذاری اولیه، کلمات و یا عباراتی کوتاه بیانگر عبارات کلیدی استخراج شود. پس از آن که در جدولی مجزا تمامی کدهای اولیه یک مصاحبه استخراج شد، در فرآیندی خلاقانه، کدهای متمرکز حاصل از کنار هم قراردادن کدهای اولیه تولید شد. در مرحله بعد، از آنجایی که وزن تحلیلی کدهای متمرکز نیز یکسان نبوده، در جهت انتزاع بیشتر، کدهای محوری برساخته شده است که در دو دسته مقولات اصلی (محوری) و مقولات فرعی قرار گرفته‌اند، مقولات فرعی پیوندهای گوناگونی با مقوله محوری دارند. در مرحله کدگذاری نظری تلاش شده تا پیوند میان بافت‌های به‌وجود آمده از مقولات محوری گوناگون شکل گیرد تا بتوان تبیین نظری مد نظر پژوهش را ارائه کرد. در مجموع مصاحبه‌های صورت گرفته و پس از پیاده‌سازی آن تعداد ۴۶۵ کد اولیه برساخته شد. جدول شماره ۶ نمونه‌ای از کدهای اولیه را نشان می‌دهد.

جدول ۶. نمونه‌ای از کدگذاری اولیه

شماره کد	کد اولیه	عبارات اصلی
SI1	شکل‌گیری طبقه گزارشگری فساد	تجارب برخی از کشورها نشان می‌دهد که در موضوع ذی‌نفع فساد یک طبقه ذی‌نفع ایجاد شده به نام گزارشگری فساد، کسانی که فساد رخ داده را گزارش می‌کنند و از عایدی بازگشته به خزان، مبلغی را دریافت می‌کنند، بنابراین حاکمیت نفعی را ایجاد کرده است.
SI2	اراده حاکمیت به تعریف ذی‌نفعان مقابله با فساد	در واقع حاکمیت برای مقابله با فساد اراده کرده و به مثابه ابزاری برای مقابله با فساد، بازیگرانی را در میدان مبارزه با فساد آورده که ذی‌نفع مقابله با فساد باشند.
SI3	ایجاد انگیزه مالی به عموم مردم برای مقابله با فساد	گزارشگری تخلف می‌تواند انگیزه ای به عموم مردم برای اعلام و گزارش تخلفات و فسادها رخ داده بدهد.
SI4	طراحی سازوکارهای مالی مبارزه با فساد	طبیعتاً برای این دسته از مبارزین فساد باید نظام‌ها و سازوکار مالی توسط حاکمیت طراحی شود.
SI5	بهره‌گیری از تجارب موفق	در این حوزه یا می‌توانیم از الگوهای موفق استفاده کنیم و یا براساس دانش بومی و مبانی فقهی طراحی جدیدی داشته باشیم.
SI6	امکان طراحی بسته‌های مالی مشوق براساس دانش بومی و مبانی فقهی	
SI7	تعریف منافع مادی و معنوی مقابله با فساد	منافع ایجاد کردن الزاما به معنای عدد و ریال نیست و می‌تواند شامل شایستگی اجتماعی، استفاده از یک سری مزایای شهروندی باشد که در معماری اقتصاد مقابله با فساد قابل بحث است.
SI8	در نظر گرفتن بخش خصوصی به عنوان ذی‌نفع مقابله با فساد	بخش دوم ذی‌نفعان، فعالان بخش خصوصی هستند که فساد می‌تواند هزینه‌های جدی برای آنها ایجاد کند. برای مثال فساد در حوزه صدور مجوزها اگر رخ بدهد و زمان کسب آن طولانی شود و برای کوتاه شدن آن دادن رشوه ضروری شود، اگر این رشوه‌ها و اتلاف زمان‌ها برای بخش خصوصی در کل سال محاسبه شود، مشاهده می‌شود که عدد قابل توجهی خسارت در سال به بخش خصوصی وارد می‌شود.
SI9	تعریف فرآیندهای مشارکتی اقماعی بخش خصوصی در جهت فعال کردن آن‌ها در مقابله با فساد	اگر بتوانیم با روش‌شناسی قابل دفاعی عدد خسارت وارده به بخش خصوصی را به دلیل وجود فساد در حوزه‌ای محاسبه کنیم می‌توانیم با طراحی و معماری سازوکارهای مقابله با آن، با یک دهم هزینه، فساد موجود را کنترل کنیم و طبیعی است که نه دهم باقی مانده در جیب بخش خصوصی باقی می‌ماند، بنابراین اگر بتوانیم بخش خصوصی را قانع کنیم که اگر در یک فرآیند مشارکتی، اگر یک دهم هزینه سالیانه فساد در یک حوزه را بپردازد تا در آن بخش فساد کنترل شود، از منظر اقتصادی برای آنها توجیه‌پذیر خواهد بود، بنابراین می‌توان به بخش خصوصی نیز به عنوان ذی‌نفع مقابله با فساد نگریست.
SI10	توجیه‌پذیری مقابله با فساد برای بخش خصوصی	

SI11	تعریف سازوکارهای خیریه‌ای مقابله با فساد	در سطح کلان نیز اگر بخواهیم عموم مردم را نیز در این زمینه فعال کنیم با ابزارهای خیریه‌ای می‌توان این کار را انجام داد، به طور مثال اگر نهادی چه نهادهای مردمی، سمن‌ها و اندیشکده‌ها به صورت شفاف و قانع‌کننده‌ای درصد رفع یک مشکل فسادزا فعالیت می‌کند و عملکرد آنها و هزینه کردها کاملاً مشخص باشد، هزینه‌هایی دارند که این هزینه‌ها می‌تواند توسط خیرین پوشش داده شود.
SI12	انتشار هدفمند و شفاف هزینه نهادهای مقابله با فساد	

شبکه در برابر شبکه، ...

۲۸ | صفحه

همزمان که کدهای اولیه از عبارات کلیدی بر ساخته می‌شدند، کدهای متمرکز نیز که از غنای تحلیلی بیشتری برخوردار بودند نیز شکل یافتند. برای مثال در جدول ۷ نمونه‌ای از کدهای متمرکز ارائه شده است.

جدول ۷. نمونه‌ای از کدهای متمرکز

شماره کد	کد متمرکز (مقولات)	شماره کدهای اولیه
SF1	تعریف ذی‌نفعان متعدد شبکه مقابله با فساد	SI1,SI2,SI8,SI13
SF2	طراحی سازوکارهای مالی و بسته‌های تشویقی مبارزه با فساد	SI3,SI4,SI5,SI6,SI7
SF3	لزوم اقتناع بخش خصوصی در هزینه کرد مقابله با فساد	SI9,SI10
SF4	هویت بخشی به برند خیرین مقابله با فساد	SI11,SI12,SI21,SI22
SF5	ضرورت بهره‌گیری از ظرفیت سمن‌ها در مقابله با فساد	SI14,SI15,SI16
SF6	در نظر گرفتن حمایت‌های قضایی و اجتماعی پشتیبان مقابله با فساد	SI17,SI23,SI24
SF7	ضرورت عمومیت بخشیدن و تخصصی شدن مقابله با فساد	SI18
SF8	شکل‌گیری شرکت‌های خصوصی مقابله با فساد	SI19,SI20

کدهای متمرکز برآمده از مصاحبه‌ها در ادامه در دو دسته، مقولات اصلی (کدهای محوری) و مقولات فرعی طبقه‌بندی شدند. مقولات فرعی توضیح‌دهنده و تکمیل‌کننده مقولات اصلی به شمار می‌روند.

جدول ۸. نمونه‌ای از شناسایی مقولات اصلی و فرعی

شماره کد	مقولات اصلی (کدهای محوری)	شماره مقولات فرعی
SA1	بهره‌گیری از ظرفیت‌های افراد و نهادهای مختلف در چارچوب ذی‌نفعان مقابله با فساد شبکه‌ای	SF1,SF5
SA2	ضرورت تعریف منابع انگیزشی شبکه مقابله با فساد	SF2,SF3, SF4,
SA3	تاب‌آوری شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای	SF6
SA4	دوگانه ساختار انتفاعی و غیرانتفاعی در شبکه مقابله با فساد	SF7, SF8

پس از بر ساخته شدن ۱۹۶ کد متمرکز و ۴۱ کد محوری، در ادامه و در فرآیند کدگذاری نظری برای انسجام بخشی و یکپارچگی مقولات به دست آمده، از خانواده کدگذاری نظری شبکه (Adam,Kriesi,2007, Hazlehurst,2001) استفاده شده است. استفاده از این خانواده کدگذاری به معنای بهره‌گیری از چارچوب از پیش طراحی شده بر اساس مبانی نظری و ادبیات موجود مطالعات شبکه است.

جدول ۹. کدگذاری نظری مقولات شبکه خط‌مشی مقابله با فساد شبکه‌ای در باغات

کد نظری	دسته‌بندی‌ها	مقولات محوری
	نهادی- قانونی	ضرورت تشکیل شبکه‌های خاص متناسب با موضوعات متخلفانه
		ضرورت انسجام‌بخشی به فعالیت‌های مقابله با فساد شبکه‌ای

<p>ضرورت تعریف نظام خودکنترلی ذی‌نفعان مقابله با فساد مأموریت‌های شبکه مقابله با فساد تاب‌آوری شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای</p>	<p>زمینه‌های شکل‌گیری شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در حوزه باغات</p>
<p>ضرورت تعریف منابع اقتصاد شبکه مقابله با فساد دوگانه ساختار انتفاعی و غیرانتفاعی در شبکه مقابله با فساد</p>	<p>اقتصادی</p>
<p>تناظر یک به یک جایگاه‌ها در فساد شبکه‌ای و شبکه مقابله با آن شکل‌دهی به شبکه‌های متعدد ابتکاری شهروندان دغدغه‌مند در مقیاس‌های محله‌ای و شهری بهره‌گیری از ظرفیت‌های افراد و نهادهای مختلف در چارچوب ذی‌نفعان مقابله با فساد شبکه‌ای غلبه نگاه غیرمادی و داوطلبانه در فعالیت‌های مقابله با فساد شبکه‌ای حوزه باغات ضرورت هویت‌بخشی، تولید برند اجتماعی و منافع نمادین شبکه مقابله با فساد</p>	<p>انواع شبکه‌ها ماهیت اعضا، انواع روابط و بده و بستان‌ها</p>
<p>مقابله نرم‌افزاری با فساد و مطالبه‌گری براساس سامانه‌های شفاف هم‌افزایی ظرفیت‌های همکاری و اختیارات اعضا شبکه ذی‌نفعان مقابله با فساد</p>	<p>سازوکار اعمال قدرت و توزیع منافع عملکرد شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در باغات</p>

بر اساس جدول ۸ و به کمک کدگذاری نظری و استفاده از چارچوب از پیش طراحی شده، در سه سطح، مقولات محوری منسجم شده‌اند که بر اساس آن بتوان روایت‌هایی از یافته‌های پژوهش ارائه کرد. مقولات به‌دست آمده در موضوع زمینه‌های شکل‌گیری شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای، دارای ابعاد نهادی-قانونی و اقتصادی هستند. در ادامه، کد نظری ساختار شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در دو دسته ماهیت اعضا، انواع روابط و بده و بستان‌ها و انواع شبکه‌ها سبب شده تا مقولات حول این موضوع به خوبی به هم بافته شوند و در نهایت دو مقوله آخر، حول موضوع سازوکار اعمال قدرت و توزیع منافع ذیل کد نظری عملکرد شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در باغات آورده شده است.

زمینه‌های شکل‌گیری شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در حوزه باغات

در بعد نهادی-قانونی شکل‌گیری شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای، ۵ کدمحوری به‌دست آمده که در جدول شماره ۹ ارائه شده است. در شکل‌گیری شبکه‌های مقابله با فساد، «ضرورت تشکیل شبکه‌های خاص متناسب با موضوعات متخلفانه» موضوعیت دارد. به این معنا که هر شبکه مقابله با فساد در هر موضوع فساد، شامل ذی‌نفعان و ذی‌ضررانی می‌شود و نمی‌توان به صورت عام شبکه مقابله با فساد را در تمام موضوعات تشکیل داد، بلکه برای مثال مبارزه با فساد در حوزه باغات، متفاوت از حوزه پسماند و آن نیز متفاوت از حوزه عقد قراردادهای کلان شهرداری است و هر کدام بازیگران خاص خود را می‌طلبند. یکی از کدهای زمینه‌ای مهم در موضوع شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای، «ضرورت انسجام‌بخشی به فعالیت‌های مقابله با فساد شبکه‌ای» است، در حال حاضر می‌توان شاهد تفرق و پراکندگی فعالیت‌های مقابله با فساد در حوزه باغات در مقابل فعالیت‌های منسجم شبکه‌های فساد بود که منجر به رویارویی نامتوازن شبکه فساد تشکل یافته و فعالیت‌های مقابله با آن شده است. در این جهت ضروری است که سازوکارهای پشتیبان و حمایت آفرین برای تشکیل جبهه منسجم مبارزه با فساد در حوزه باغات دیده شود که در کدهای بخش ساختار و عملکرد شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای دیده شده است.

یکی دیگر از موضوعات مهم زمینه‌ای در شکل‌گیری شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای آن است که چگونه می‌توان جلوی تبدیل شدن این شبکه به عضوی از فساد شبکه‌ای را گرفت. بخشی از پاسخ به این موضوع در کد محوری، «ضرورت تعریف نظام خودکنترلی ذی‌نفعان مقابله با فساد» نهفته است. سازوکارهای خودکنترلی در شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای سبب می‌شود اعضا مراقب فعالیت‌های یکدیگر باشند و از آنجایی که رسانه‌ها و عموم داوطلبان مقابله با فساد، فعالیت‌های این شبکه‌ها را رصد می‌کنند، شرایط برای حضور افراد این شبکه در فساد شبکه‌ای محدودتر خواهد شد. چهارمین موضوع نهادی-قانونی، «تاب‌آوری شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای» است که شامل طیفی از حمایت‌های حاکمیتی در ابعاد مختلف هویتی، قضایی، اطلاعاتی، قانونی و هم‌چنین

حمایت‌های عام اجتماعی و اقتصادی از فعالان و دغدغه‌مندان مقابله با فساد است. شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای مرتب در معرض آسیب و تهدیدهای مستقیم و غیر مستقیم مفسدان قرار می‌گیرد و فساد شبکه‌ای تلاش می‌کند ضمن جلوگیری از شکل‌گیری فعالیت‌های شبکه‌ای و منسجم مقابله کننده با اقدامات خود، در ادامه به بی اثر کردن این اقدامات و در نهایت انحلال آن مبادرت کند، بنابراین این شبکه آماج حملات و تهدیدات کوچک مقیاس و بزرگ مقیاس بوده و خواهد بود. شبکه‌های مقابله با فساد شبکه‌ای، ماهیت پویا و در حال مبارزه دارند که نیازمند ارتقاء تاب‌آوری فعالیت‌های آن‌ها هستند. در این راستا، تاب‌آوری این شبکه‌ها موضوعیت پیدا می‌کند. از میان کدهای متمرکز یکی از اصلی‌ترین مقوم‌های تاب‌آوری این شبکه‌ها، ضرورت در نظر گرفتن چتر حمایتی قوه قضاییه از فعالان مبارزه با فساد است که هم به بالا بردن احساس امنیت این فعالان منجر می‌شود و هم در عمل از فعالیت‌های آنان پشتیبانی می‌کند. تجمیع کدهای متمرکز در این موضوع ضرورت ایجاد احساس امنیت چندوجهی برای فعال مبارزه با فساد را خاطر نشان می‌کند.

شبکه در برابر شبکه، ...
۳۰ | صفحه

اقتصاد شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای

یکی از دغدغه‌ها و زمینه‌های قابل بحث در شکل‌گیری، رشد و تثبیت شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای، موضوعات اقتصادی است. یکی از موضوعات چالشی در مصاحبه‌ها، اقتصاد شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای بوده که در این زمینه دو رویکرد و زاویه دید متفاوت و رو به روی یکدیگر می‌توان مشاهده کرد. از یک سو برخی معتقد بودند باید سازوکار حرفه‌ای در قالب تأسیس شرکت‌های تخصصی مقابله با فساد نظیر تجارب برخی از کشورها تعریف شود و این شرکت‌ها پرونده‌های مقابله با فساد را از گزارشگران و سوت‌زنان دریافت کرده و اقدامات قضایی آن را پیگیری کنند و در نهایت درصدی از عایدی بازگشت شده به خزانه برابر قانون به این شرکت‌ها برسد. در این حالت یا پرونده توسط شرکت بخش خصوصی از سوت‌زن خریداری می‌شود و یا فرد سوت‌زن و گزارش دهنده نیز در بخشی از عایدی بازگشت شده به خزانه سهیم می‌شود. از مزایای این نگاه، حرفه‌ای شدن، پایدار شدن و قدرت اجرایی بالا داشتن فعالیت‌های مقابله با فساد است. زیرا اقتصاد مقابله با فساد به خوبی در آن تعریف شده است و ظرفیت نهادی پایین ساختارهای غیرانتفاعی نظیر سمن‌ها و حرکت‌های خودجوش مردمی نتوانسته به خوبی پرونده‌های پیچیده فساد را به صورت حرفه‌ای و تخصصی دنبال و به سرانجام برساند. از سوی دیگر تعداد دیگر مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند تأسیس شرکت‌های تخصصی مبارزه با فساد، خود فسادآور خواهد شد و «فسادآور شدن فعالیت‌های مقابله با فساد با غلبه منطق اقتصادی در آن» از تبعات تعریف شدن سازوکارهای انتفاعی برای مقابله با فساد است، زیرا این شرکت‌ها با منطق اقتصادی سراغ پرونده‌های تخلف و فساد می‌روند که بیشترین آورده اقتصادی برای خودشان را داشته باشد، بنابراین ممکن است پرونده تخلفی آسیب بیشتری به منفعت عمومی بزند اما چون مقابله با آن آورده اقتصادی بالایی نداشته باشد، کنار گذاشته شود. همچنین غلبه منطق اقتصادی سبب می‌شود، اولویت انگیزه‌ها و نگاه‌های غیرمادی به مادی تبدیل شود و این امر در نهایت ارزش این گونه از فعالیت‌ها را تنزل می‌دهد. بنابراین به طور کلی می‌توان گفت که اقتصاد مقابله با فساد یک واقعیت روشن و مسجل است که نمی‌توان آن را نادیده گرفت. منتهمی همان‌طور که در سوالات مربوط به اعضاء، انواع روابط و سودبری و سودرسانی‌ها پاسخ داده می‌شود، می‌توان هم از ظرفیت آورده‌های عمومی در قالب‌های «هویت بخشی به برند خیرین مقابله با فساد»، «طراحی سازوکارهای مالی و بسته‌های تشویقی مبارزه با فساد» و «اقناع بخش خصوصی در هزینه کرد مقابله با فساد» استفاده کرد و هم به دنبال «کاهش هزینه‌های مترتب بر فعالیت‌های مبارزه با فساد» بود که سبب هزینه‌ای این فعالیت‌ها از قبیل مراجعات مکرر به دستگاه قضایی کاهش یابد. در نهایت به نظر می‌رسد نباید اقتصاد به گونه‌ای تعریف شود که هدف اصلی مقابله با فساد، نفع اقتصادی باشد بلکه تعریف منابع اقتصادی مقابله با فساد به عنوان واقعییتی اجتناب‌ناپذیر بهتر است در قالب کار جمعی ذیل منفعت عمومی تعریف شود.

خط‌مشی‌های جمعی شبکه‌های مقابله با فساد شبکه‌ای

پس از بیان زمینه‌های شکل‌گیری، ضرورت دارد ذی‌نفعان مبارزه با فساد در حوزه باغات در ساختار شبکه‌ای به یکدیگر مرتبط شده و خط‌مشی‌های مشترکی را دنبال کنند. این خط‌مشی‌ها نیز براساس کدهای بر ساخته، طیفی از اقدامات را شامل می‌شود که در جدول ۱۰ آورده شده است.

جدول ۱۰. خط‌مشی‌های پیشگیری و مقابله با فساد در حوزه باغات

انواع خط‌مشی‌ها	مصادیق
خط‌مشی‌های زمین‌های	تمرکز بر شناسایی خلاءها و کاستی‌های قوانین باغات و ارائه راه‌حل‌های متناسب در نظر گرفتن انتفاع متعارف مالک از ساخت و ساز در ملک خود
خط‌مشی‌های نهادی	تمرکز شبکه مقابله با فساد بر شناسایی ساختارهای فساد (خلاءها، تمرکزها، فرآیندها، رویه‌ها و فضاهای فسادزا) در حوزه باغات فعال کردن بدنه ساکت و منفعل اداری در مواجهه با فساد اداری افزایش ریسک فساد و خطر افشاء آن برای مفسدان بالا بردن هزینه‌های فساد برای مقامات مدیریت شهری در پرونده‌های باغات ارائه مشوق‌های فردی و حمایت سازمانی برای پیشگیری و مقابله با فساد بهره‌گیری از ظرفیت‌های رسانه‌ای و قانونی مبارزه با فساد شبکه‌ای
خط‌مشی‌های رویه‌ای	محدود کردن زمین بازی فساد شبکه‌ای و ایجاد موانع برای رشد آن با مهندسی مجدد فرآیندهای اداری با هدف جلوگیری و کاهش امکان فساد مداخله‌های پرونده محور و جلوگیری از تبدیل باغات به غیرباغ و نابود کردن دفعی و یا تدریجی آن‌ها

بر مبنای خط‌مشی‌های احصاء شده، سطوح مختلفی از مداخلات در سطح کلان در قالب اصلاح قوانین، فرایندها و فضاهای فسادزا و در سطح خرد شامل مداخله‌های پرونده‌محور پیشنهاد شده است. بر اساس این نوع مداخلات، شبکه مقابله به عنوان شبکه خط‌مشی مقابله با فساد شبکه‌ای در حوزه باغات با مدنظر قرار دادن کد محوری «تناظر یک به یک جایگاه‌ها در فساد شبکه‌ای و شبکه مقابله با آن» طراحی و جزئیات آن در جدول شماره ۱۱ آورده شده است. این دو شبکه مدام در حال مبارزه با یکدیگر بوده و ماهیت پویایی دارند و تلاش می‌کنند یکدیگر را تضعیف کرده و از میدان مبارزه خارج کنند. بنابراین چه در سطح کلان و چه مداخلات پرونده‌محور این دو شبکه مرتب با یکدیگر برخورد و اصطکاک دارند.

جدول ۱۱. تناظر یک به یک ساختاری شبکه‌ها در فساد شبکه‌ای و شبکه مقابله با آن

فساد شبکه‌ای	شبکه مقابله با آن در حوزه باغات
فساد شبکه‌ای	شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای
هسته سخت ذی‌نفع فساد (افراد قدرتمند و متنفذ صاحب رأی با منابع قدرت متکثر و متعدد)	هسته سخت ذی‌نفع مقابله با فساد (افراد قدرتمند و متنفذ صاحب رأی با منابع قدرت متکثر و متعدد)
هسته موقت (لایه حفاظتی هسته سخت و طیفی از افراد فاقد قدرت ارتباطی تا قدرتمند در قالب مشاوران، کارمندان دفتر، اقوام و آشنایان نزدیک)	هسته پشتیبان (لایه حمایتی هسته سخت و طیفی از افراد در قالب مشاوران، همکاران، آشنایان دارای دغدغه مشترک مبارزه با فساد)
توصیه کننده پر قدرت ذی‌نفع فساد	شخصیت‌های پشتیبان پر قدرت حامی مقابله با فساد
شبکه دلال محور محله‌ای ذی‌نفع فساد	شبکه محله محور ضد فساد
صاحب باغ (به عنوان یکی از ذی‌نفعان فساد)	صاحب باغ (به عنوان یکی از گره‌های حاضر در شبکه محله محور و یا پشتیبان مقابله با فساد)

نکته حائز اهمیت و نقطه قوت شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای که موجب غلبه آن بر فساد شبکه‌ای می‌شود آن است که هسته سخت فساد شبکه‌ای، هسته‌های موقت محدود دارد و نمی‌تواند به صورت نامحدودی هسته موقت به صورت لایه حفاظتی برای خود داشته باشد، زیرا تعدد بیش از حد افراد هم امنیت شبکه و هم توجیه اقتصادی فساد را زیر سوال می‌برد. اما در مقابل هسته سخت

ذی‌نفع مقابله با فساد می‌تواند از هسته‌های پشتیبان نامحدود بهره‌بردار و در این مرحله است که هسته سخت مقابله با فساد می‌تواند از ظرفیت قدرتمند جامعه مدنی و عموم شهروندان دغدغه‌مند مقابله با فساد استفاده کند. در این حالت وزن شبکه مقابله با فساد بیشتر از فساد شبکه‌ای شده و می‌تواند بر آن فائق بیاید.

ساختار شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در باغات

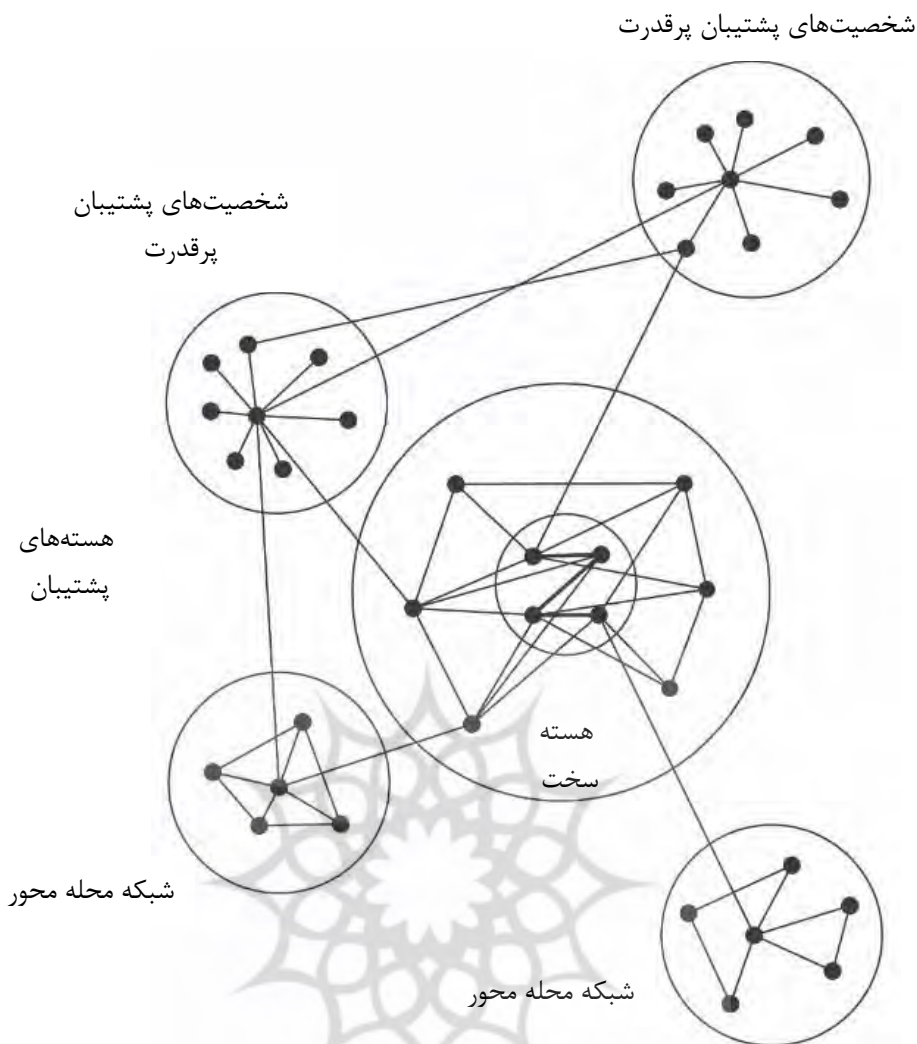
شبکه در برابر شبکه، ...

۳۲ | صفحه

پس از پاسخ به سوال زمینه‌های شکل‌گیری و خط‌مشی‌های شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای، سوال بعد در خصوص تعریف انواع شبکه‌های مقابله با فساد شبکه‌ای است. اصلی‌ترین و مهم‌ترین پاسخ به این سوال، «تناظر یک به یک این شبکه‌ها در برابر یکدیگر» است. در فساد شبکه‌ای، انواعی از بازیگران ثابت در قالب روابط پایدار (هسته سخت) و افراد غیرثابت و روابط ناپایدار (هسته‌های موقت/پشتیبان) و افراد توصیه‌کننده وجود دارد، مجموعه‌ای از روابط ثابت چندجانبه و روابط موقت که حول منافع اقتصادی و سیاسی جمعی تعریف شده و هم‌چنین از منظر عملکردی نیز دارای لایه‌های مختلف تمرکز بر فرایندها و رویه‌های فسادزا تا فسادهای پرونده محور را شامل می‌شوند و در نهایت در مقیاس‌های مختلف محله‌ای (پرونده محور) تا شهری (تدوین قوانین و رویه‌های فسادزا) فعالیت می‌کنند. در این راستا ضروری است شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای نیز، چندلایه، چندکنشگره با کارکردها و مقیاس‌های مختلف تعریف شود و همانند فساد شبکه‌ای از پیچیدگی‌هایی برخوردار باشد. به طور مثال، ابهامی که در پشت پرده فساد شبکه‌ای وجود دارد که چه افرادی در این موضع قرار دارند و غالباً نقش توصیه‌کننده پر قدرت را بازی می‌کنند، دقیقاً مشابه و ما به ازاء این ابهام و عدم قطعیت باید در شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای وجود داشته باشد که معلوم نباشد اشخاص متنفذ و پر قدرت حامی مقابله با فساد کدامند و چگونه ورود می‌کنند. بنابراین ساختار شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در حوزه باغات می‌تواند مشابه ساختار فساد شبکه‌ای تعریف شده و دربردارنده هسته‌های سخت و موقت باشد، منتهی وزن شبکه مقابله‌کننده به معنای تعداد و طیف کنشگران، مجموعه روابط و هم‌افزایی‌ها نامتقارن بوده و به دلیل بهره‌گیری شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای از ظرفیت‌های عموم شهروندان دغدغه‌مند، وزن بیشتری نسبت به شبکه فاسد دارد و این اصلی‌ترین نقطه قوت آن نسبت به شبکه فاسد است. شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در حوزه باغات در قالب، «شبکه‌های متعدد ابتکاری شهروندان دغدغه‌مند در مقیاس‌های محله‌ای و شهری» می‌تواند تعریف شود که اعضاء، انواع روابط، فرایندهای سودبری و سودرسانی و نحوه عمل آن‌ها در ادامه بحث شده است.

بر اساس برآیند مصاحبه‌های صورت گرفته، در پاسخ به سوال اعضاء شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای طیفی از افراد دغدغه‌مند فعال وجود دارند که می‌بایستی ذیل شبکه‌های متعدد ابتکاری مقابله با فساد بازتعریف و نقش و جایگاه داده شوند، این افراد عبارتند از:

- عموم شهروندان دغدغه‌مند و داوطلب
- تشکل‌های مردمی و سازمان‌های مردم‌نهاد
- وکلای کارآمد پیگیر حقوق عامه
- شخصیت‌های متنفذ حاکمیتی شهره به سلامت
- نمایندگان و مسئولان حاکمیتی دغدغه‌مند مقابله با فساد
- نخبگان جوان درون و بیرون سیستم دغدغه‌مند اصلاح سیستم
- افشاگران و سوت‌زندگان فسادهای اداری
- بازنشستگان نهادهای مدیریت شهری شهره به سلامت اداری
- رسانه‌های دغدغه‌مند مبارزه با فساد
- شرکت‌های بخش خصوصی دغدغه‌مند مبارزه با فساد
- افراد سالم دستگاه‌های اداری
- جریان دانشجویی دغدغه‌مند مبارزه با فساد

شکل ۱: اعضاء، انواع روابط و فرآیند سودبری و سودرسانی در شبکه‌های مقابله با فساد شبکه‌ای

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، طیفی از افراد مختلف که بعضاً به صورت پراکنده و نامنسجم فعالیت‌های مبارزه با فساد را پیش می‌برند می‌توانند در قالب شبکه مقابله با فساد دور هم جمع شوند. با این حال دو موضوع محوری دیگر چگونگی تعریف روابط میان این افراد و فرآیندهای سودبری و سودرسانی است. گرچه همانند روابط میان افراد حاضر در فساد شبکه‌ای، تنوعی از روابط شغلی، خویشاوندی و دوستانه در شبکه‌های مقابله با فساد شبکه‌ای نیز وجود دارد، منتهی مجموعه روابط آن‌ها در ساختار شبکه مقابله و فرایندهای سودبری و سودرسانی میان آن‌ها براساس نگاه غیرمادی، داوطلبانه و «تقدم انگیزه‌های معنوی بر مادی در فعالیت‌های مبارزه با فساد» در حوزه باغات است. همچنان که باید از وارد کردن محاسبات بازار در فعالیت‌های مقابله با فساد اجتناب کرد، از سوی دیگر ضروری است، «هویت‌بخشی، تولید برند اجتماعی و منافع نمادین شبکه مقابله با فساد» تعریف شود. منفعت نمادین در این زمینه به معنای ایجاد وجهه، منزلت و اعتبار اجتماعی برای فعالان این حوزه است که منجر به تولید برند اجتماعی مبارزه با فساد برای داوطلبان و دغدغه‌مندان فعال در این حوزه شود. برای مثال به خوبی می‌توان از ظرفیت بازنشستگان مدیریت شهری تهران که شهره به سلامت هستند و در عین حال انگیزه‌های مبارزه با فساد دارند استفاده کرده و نقش‌آفرینی مجددی برای آن‌ها شود، این نقش‌آفرینی مجدد در ساختار شبکه مقابله با فساد برای این افراد نفع نمادین دارد که از ظرفیت این افراد مجدداً در راستای منافع عمومی و اصلاح جامعه استفاده شده است. با این حال مد نظر قراردادن منافع نمادین نافی در نظر

گرفتن مشوق‌های مالی و انگیزشی نبوده و در این راستا می‌توان انواع پاداش‌ها و جوایز سالانه را از طریق نهادهای مختلف دولتی، عمومی و خصوصی برای فعالان این حوزه در نظر گرفت که بخش انضمامی و تکمیلی منافع ناشی از فعالیت‌های مقابله با فساد را در برمی‌گیرد و خود اصل منفعت نیست.

عملکرد شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در باغات

شبکه در برابر

شبکه، ...

۳۴ | صفحه

در موضوع سازوکارهای پیشبرد خطمشی‌های شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در حوزه باغات، کد محوری «مقابله نرم‌افزاری با فساد و مطالبه‌گری بر اساس سامانه‌های شفاف» به عنوان کد عملکردی شبکه مقابله با فساد در کنار کد «هم‌افزایی ظرفیت‌های همکاری و اختیارات اعضاء شبکه ذی‌نفعان مقابله با فساد» به عنوان دو کد محوری پیش روی این شبکه قرار گرفته است. بحث اصلی در مقابله نرم‌افزاری این است که بتوان در قدم اول عمومیت و گسترش فساد در سطوح پایینی و میانی دستگاه‌های خدمات‌دهنده را محدود کرد و با رصدپذیری با اتکاء به سامانه‌های شفاف، نقاطی که در آن امکان‌های چانه‌زنی وجود دارد را تا حد مطلوبی کاهش داد، «هوشمندسازی و تمام الکترونیک کردن صدور پروانه با حداقل دخالت کاربر» یکی از کدهای متمرکز در این موضوع است با این حال، به نظر می‌رسد فساد شبکه‌ای خود را در فرآیند هوشمندسازی بازتولید کند، در این زمینه دو راهبرد وجود دارد، راهبرد اول، فعالیت مستمر و پویای در حال مبارزه شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای در بستر هوشمندسازی است که همزمان که فساد شبکه‌ای از رخنه‌هایی در سامانه‌های هوشمند برای پیشبرد اقدامات متخلفانه استفاده می‌کند، شبکه مقابله نیز آن‌ها را به سرعت شناسایی و سیستم را اصلاح کند، بنابراین راهبرد اول در زمین بازی هوشمندسازی شکل می‌گیرد و به هر میزان در این زمین بازی مبارزه با فساد شبکه‌ای صورت گیرد، به دلیل رصدپذیری اقدامات احتمال موفقیت بیشتر شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای بالاتر است. راهبرد دوم آن است که از کلیه ظرفیت‌های همکاری و اختیارات اعضاء شبکه ذی‌نفعان برای کشاندن فعالیت‌های فساد شبکه‌ای به بستر هوشمندسازی و سامانه‌های شفاف استفاده شود، فساد شبکه‌ای زمانی که در زمین بازی هوشمندسازی نتواند اقدامات خود را پیش ببرد تلاش می‌کند تا کلیت این فضا برداشته شود و یا سامانه‌های شفاف برچیده شده و یا به لحاظ شکلی وجود داشته باشد، اما فرآیندها و توافقات در بستر دیگری پیش برود، بنابراین همان‌طور که در خطمشی‌های شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای آورده شد، یکی از خطمشی‌ها، «محدود کردن زمین بازی فساد شبکه‌ای و ایجاد موانع برای رشد آن» است.

در کنار بستر هوشمندسازی و افزایش رصدپذیری اقدامات دستگاه‌های اداری «استفاده از بستر فضای مجازی در نشر فعالیت‌های مقابله با فساد» یکی دیگر از بسترهای موثر پیشبری این گونه اقدامات است. در حال حاضر طیفی از شبکه‌های مقابله با فساد با مرکزیت افشاگران فساد در فضاهای مجازی و شبکه‌های اجتماعی آن نظیر توئیتر و اینستاگرام فعالیت می‌کنند و این افشاگران در صفحات شخصی خود مستندات و مدارک افشاگران و سوت‌زنان از دستگاه‌های اداری و عموم مردم را جمع کرده و با بسیج عمومی به مبارزه با اعضاء فساد شبکه‌ای می‌روند. کد محوری دیگر در این زمینه، «هم‌افزایی ظرفیت‌های همکاری و اختیارات اعضاء شبکه ذی‌نفعان مقابله با فساد» است. تمامی اعضاء شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای، علاوه بر سرمایه شبکه‌ای خود به معنای انواع ارتباطات با افراد مختلف، دارای تخصص‌ها و مناصب مختلف مدیریتی و کارشناسی و سرمایه‌های متنوع هستند که به اشتراک‌گذاری آن‌ها سبب می‌شود که توان و قدرت شبکه بالاتر برود. در لایه اول، نیاز است تا هم‌افزایی میان افرادی که مستقیماً درگیر حوزه باغات به لحاظ کارشناسی و مدیریتی هستند صورت گیرد و لایه‌های بعدی شامل افراد حمایتی باشد که این تصمیم‌گیران را در مواجهه با فساد کمک می‌کنند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هدف از تدوین این مقاله، ضمن توسعه نگاه شبکه‌ای در حوزه فساد در باغات شهر تهران، طراحی شبکه خطمشی مقابله با فساد شبکه‌ای در حوزه باغات در مقیاس‌های مختلف محله‌ای تا شهری در شهر تهران بوده است و در طراحی آن مفاهیم موجود در

قالب‌های جدید نظیر تاب‌آوری، هسته سخت، هسته‌های پشتیبان و نقش حمایت‌گری اعضاء مد نظر قرار گرفته تا شبکه منسجم نوآورانه‌ای برای مقابله با فساد شبکه‌ای پیشنهاد شود. به نظر می‌رسد موضوعات مهمی در طراحی این شبکه باید مدنظر قرار گیرد اما در میان آن‌ها اصلی‌ترین موضوعات، توجه به مولفه‌های زمینه‌ای شکل‌گیری شبکه، اقتصاد شبکه، تناظر یک به یک در تعریف شبکه، جایگاه افراد، تعاملات و روابط میان افراد در شبکه‌های مقابله با فساد با شبکه‌های فساد، استفاده منسجم از ظرفیت‌های پراکنده حول خط‌مشی‌های وحدت‌بخش و در نهایت هوشمندی و هوشمندسازی مقابله با فساد شبکه‌ای است.

جاکلین بورگن معتقد است که تازگی و نوآوری در ایده‌های جدید نیست بلکه می‌توان آن را به پارچه‌بافی تشبیه کرد که در آن تار و پود همان است که قبلاً مورد استفاده قرار می‌گرفت و تازگی و نوآوری در شیوه بافتن پارچه است (Bourgon, 2007:8). بنابراین جدید بودن و نوآوری در روش بافتن و ترکیب عناصر کلیدی معنا پیدا می‌کند. از این منظر می‌توان دو بعد نوآوری در این مقاله در مقایسه با پژوهش‌های پیشین در نظر گرفت که عبارتند از:

۱. توسعه نگاه شبکه‌ای در تعریف مسائل حکمرانی به ویژه در حوزه فساد و تعریف چرخه‌های فساد در مدیریت کلانشهری

جهان امروز جهان پیچیده‌ای است به گونه‌ای که تقابل میان دو مکتب فلسفی کل‌گرایی و جزءانگاری که سال‌ها مناقشه فلسفی و علمی به حساب می‌آمده جای خود را به پیچیدگی داده است و تلاش‌های نظری در عصر جدید متمرکز بر مفهوم پیچیدگی و یافتن نظم در بی‌نظمی در جهان به شدت متحول کنونی شده است. جهان پیچیده راه‌حل‌های پیچیده می‌خواهد و شبکه‌ها، زاویه دید، ساختار و ابزار مواجهه با جهان پیچیده هستند. در حکمرانی نیز مسائل، چندبعدی، چندبازیری و به طور کل پیچیده شده‌اند، در شرایط کنونی نگاه سلسله‌مراتبی و بخشی به مسائل نمی‌تواند راه‌گشای حل مسائل کنونی باشد. در این میان، شبکه‌ها که مبتنی بر گره‌ها و ارتباطات هستند، با اتکاء به اصل ارتباط، می‌توانند ساختارهای میان بخشی ترسیم کنند. ترسیم این ساختارها، می‌تواند گام موثری برای شناخت و حل مسائل بردارد. در شرایط کنونی غلبه نگاه سلسله‌مراتبی حاکم در کشور در سطوح ملی و محلی سبب شده تا غالباً مسائل به صورت بخشی حل شود که در نهایت نمی‌تواند اثربخش باشد. توسعه نگاه شبکه‌ای در این مقاله در تعریف مسائل حکمرانی و به تعبیر دیگر شبکه‌ای دیدن مسائل به ویژه در موضوع فساد در بستر کلانشهر از نوآوری‌های اصلی آن است.

۲. بهره‌گیری از دوگان فساد شبکه‌ای - شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای برای ترسیم هم‌آوردی شبکه‌های مخرب و سازنده

در بررسی مسئله فساد در مدیریت کلانشهری، تلاش می‌شود تا رویارویی و هم‌آوردی نیروهای مخرب و ایجادکننده فساد با نیروهای سازنده و بازدارنده فساد در قالب طیفی از شبکه‌ها مورد بررسی قرار گیرد. این نوع نگاه به مسئله و فرآیند حل آن، می‌تواند از جمله راه‌های بدیع برای حل مسائل حکمرانی به حساب آید. به نظر می‌رسد ترکیب مفاهیم هسته سخت، هسته‌های پشتیبان، لایه حمایتی و لایه حفاظتی، دانش شبکه و ساختار آن در حکمرانی و بستر کلانشهر و مفاهیم مرتبط با آن در دانش مطالعات شهری و شهرسازی ترکیب خلاقانه‌ی دیگر این مقاله قلمداد شود.

سناریوهای مختلفی را می‌توان برای پیاده‌سازی شبکه خط‌مشی مقابله با فساد شبکه‌ای مد نظر قرار داد اما به طور خلاصه می‌توان مطابق جدول شماره ۱۲ به دو مورد کلی آن اشاره کرد.

جدول ۱۲. مقایسه سناریوهای عملیاتی سازی شبکه خطمشی مقابله با فساد شبکه‌ای

سناریوها	گره‌های اصلی و تعریف خطمشی‌ها و منافع مشترک	فعال‌سازی و توسعه لایه‌های حمایتی شبکه	تثبیت و تاب‌آوری شبکه
سناریوی اول	- شروع با اعضاء هسته سخت - ماهیت برنامه‌ریزی شده راه‌اندازی شبکه - تعریف برنامه‌ریزی شده خطمشی‌ها و منافع مشترک	- فعال‌سازی لایه‌های حمایتی پشتیبان، شخصیت‌های متنفذ پر قدرت و شبکه‌های محله محور	بسیج منابع بازیگران شبکه در طیفی از حمایت‌های حاکمیتی در ابعاد مختلف هویتی، قضایی، اطلاعاتی، قانونی
سناریوی دوم	- شروع با تنوعی از ذی‌نفعان مقابله با فساد شبکه‌ای - ماهیت خودجوش - تعریف خطمشی‌ها و منافع مشترک در طول زمان	- فعال‌سازی لایه‌های حمایتی، بهره‌گیری از اعضاء هسته سخت، شخصیت‌های متنفذ پر قدرت و شبکه‌های محله محور	

شبکه در برابر شبکه، ...
۳۶ | صفحه

مطابق با جدول شماره ۱۲ ضروت دارد در پیاده‌سازی شبکه مقابله با فساد شبکه‌ای همچون فرآیندهای فساد شبکه‌ای به مراحل مختلف و به ابعاد گوناگون و به هم‌پیوسته شکل‌گیری شبکه، توسعه شبکه و تثبیت شبکه پرداخت. بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی موضوعات و چالش‌های اصلی پیاده‌سازی شبکه‌های مقابله با فساد شبکه‌ای از جنبه‌های محتوایی، فرآیندی و ساختاری در حوزه‌های گوناگون خطمشی و همچنین سازوکار ارزیابی و خود تنظیمی آن مورد مذاقه و پژوهش قرار گیرد.

سپاسگزاری

در انجام این پژوهش از هیچ نهاد و موسسه‌ای کمک مالی دریافت نشده است.

منابع

- Adam, I., & Fazekas, M. (2021). Are emerging technologies helping win the fight against corruption? A review of the state of evidence. *Information Economics and Policy*, 57, 100950.
- Arauz, M. R., Moreno, Y., Nancalres, R., Pérez, C. V., & Larios, V. M. (2017, September). Tackling corruption in urban development through open data and citizen empowerment: The case of "visor urbano" in guadalajara. In *2017 International Smart Cities Conference (ISC2)* (pp. 1-4). IEEE.
- Bardhan, P. (2017). Corruption and development: a review of issues. *Political corruption*, 321-338.
- Bourgon, J (2007) Responsive, Responsible and Respected Government: toward a New Public Administration Theory, *International Review of Administrative Sciences*, Vol. 73: pp. 7-26
- Challier, M. C. T. (2018). Urban Conflict, Rent Seeking, and Corruption: Economic and Political Institutions in a Historical Perspective. *Rev. Eur. Stud.*, 10, 96.
- Charmaz, Kathy (2014) *Constructing grounded theory*, Translated by Vajhollah Ghorbanizadeh, Azam Adnanrad, Marzieh Shahmohamadi, Amirhossein Ezati, Azin Mehr Publishing (In Persian)
- Della Porta, D. (2017). *Corrupt exchanges: Actors, resources, and mechanisms of political corruption*. Routledge.
- Deysine, Anne (1980) Political Corruption: a Review of the Literature, *European Journal of Political Research*. 8: 447-462
- Dikmen, S., & Çiçek, H. G. (2023). Fighting against corruption and bribery in public procurements during the Covid-19 pandemic. In *The Ethics of Bribery: Theoretical and Empirical Studies* (pp. 309-328). Cham: Springer International Publishing.

10. Dimant, E., & Schulte, T. (2016). The nature of corruption: An interdisciplinary perspective. *German Law Journal*, 17(1), 53-72.
11. Disch, A., Vigeland, E., Sundet, G., & Gibson, S. (2009). Anti-corruption approaches: A literature review. *Oslo: Norwegian Agency for Development Cooperation*. Retrieved August, 12, 2018.
12. Doshi, S., & Ranganathan, M. (2017). Contesting the unethical city: Land dispossession and corruption narratives in urban India. *Annals of the American Association of Geographers*, 107(1), 183-199.
13. Elliott, K. A. (2017). Corruption as an international policy problem. In *Political Corruption* (pp. 925-942). Routledge.
14. Fazeli, Mohammad (2000) An introduction to measuring corruption, Islamic Parliament Research Center of The Islamic Republic of IRAN (In Persian)
15. Fisman, R., & Golden, M. A. (2017). *Corruption: What everyone needs to know*. Oxford University Press.
16. Flick, Uwe (2012) An Introduction to Qualitative Research, Translated by Hadi Jalili, Tehran, Ney Publishing (In Persian)
17. Graycar, A. (2015). Corruption: Classification and analysis. *Policy and Society*, 34(2), 87-96.
18. Holmes, L. (2015). *Corruption: a very short introduction* (Vol. 426). Oxford University Press, USA.
19. Kazemian, G., Alvani, S., Ghorbanizadeh, V., & Jalili, S. M. (2021). Designing a Network Corruption Study Framework in Metropolis Management. *Journal of Architecture and Urban Planning*, 13(30), 99-115 (In Persian)
20. Kenny, Meabh, Fourie, Robert (2014) Tracing the History of Grounded Theory Methodology: From Formation to Fragmentation, the Qualitative Report, Vol. 19, pp. 1-9. Plano Clark, Creswell, J (2015) Understanding Research, Pearson, Second Edition
21. Klitgaard, R. (1991). *Controlling Corruption*. London: University of California Press.
22. Li, X., Pan, W., & Xu, G. (2024). A "leaner" government? The effect of China's anti-corruption campaign on the body weight and health of public sector employees. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 217, 141-169.
23. Liu, Xizi (2016). a Literature Review on the Definition of Corruption and Factors Affecting the Risk of Corruption. *Open Journal of Social Sciences*, 4, 171-177
24. Mohammadpour, Ahmad (2020) Counter-Method, Logos Publishing (In Persian)
25. Monteiro, B. K., Masiero, G., & Souza, F. D. (2022). Corruption in the construction industry: a review of recent literature. *International Journal of Construction Management*, 22(14), 2744-2752.
26. Neuman, W (2000) Social Research Methods: Qualitative and Quantitate Approaches, Translated by hasan Danaifard, Seyed Hossein Kazemi, Mehraban Book Publishing (In Persian)
27. Oluseye, O. (2024). Exploring potential political corruption in large-scale infrastructure projects in Nigeria. *Project Leadership and Society*, 5, 100108.
28. Picci, L. (2024). *Rethinking Corruption: Reasons Behind the Failure of Anti-Corruption Efforts*. Cambridge University Press.
29. Prasad, Monica, Borges, Mariana, Nickow, Andre (2018) Approaches to Corruption: a Synthesis of the Scholarship. *Studies in Comparative International Development*: 1-37
30. Rose-Ackerman, S., & Palifka, B. J. (2016). *Corruption and government: Causes, consequences, and reform*. Cambridge university press.
31. Schutte, Sofia (2020) Networks of anti-corruption Authorities, U4 Brief, CMI.
32. Tacconi, L., & Williams, D. A. (2020). Corruption and anti-corruption in environmental and resource management. *Annual Review of Environment and Resources*, 45, 305-329.
33. Williams, A., & Dupuy, K. (2018). Corruption and the city. *How aid donors can support integrity building in urban spaces (U4 Brief 2018: 2)*
34. Zhang, Lavena (2015) Government Anti-Corruption Strategies: a Cross-Cultural Perspective, CRC Press.